

BOGDÁNYI Híradó

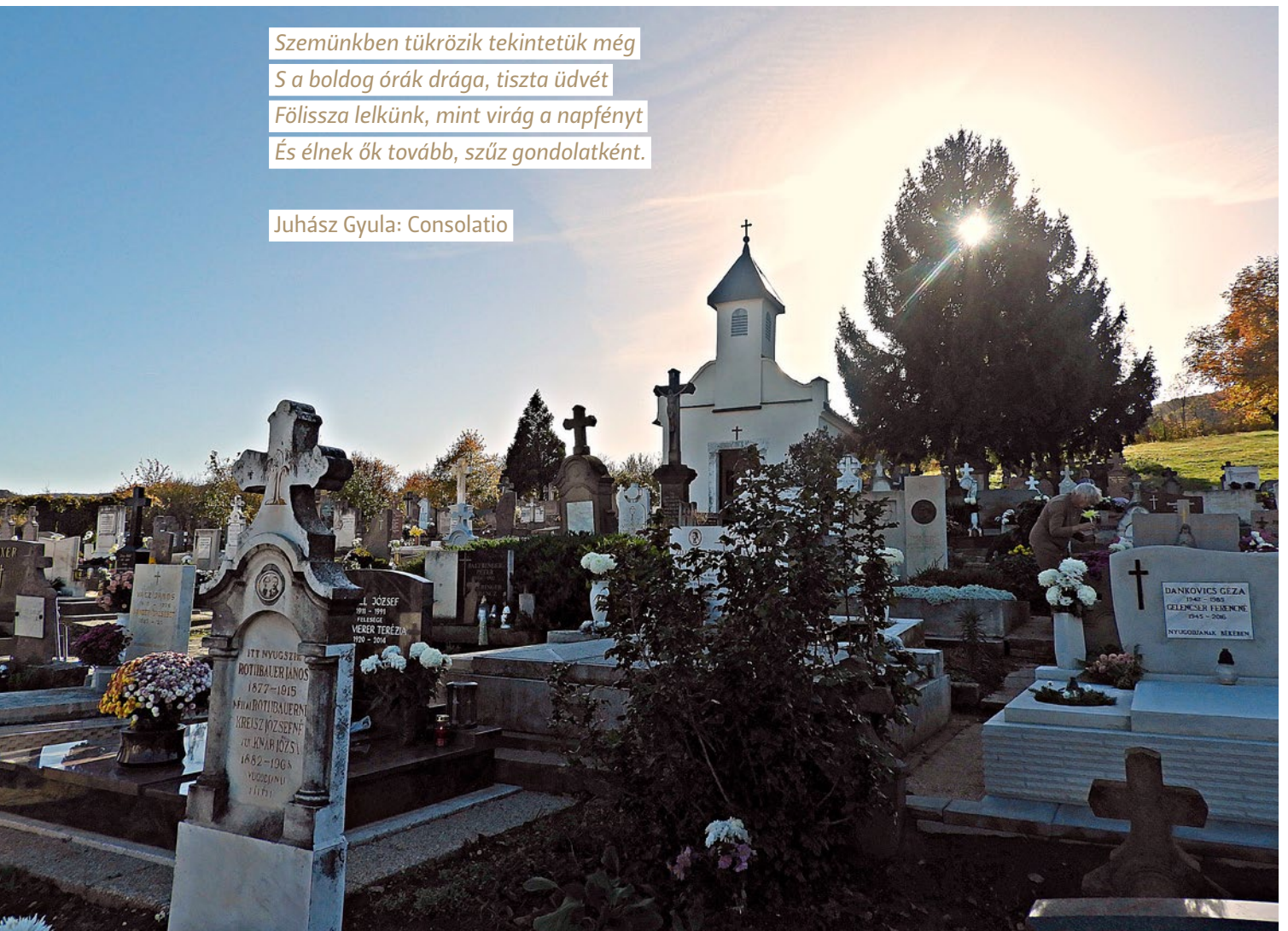
Nem múlnak ők el, kik szívünkben élnek,
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csöndesen még,
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.

Emlékük, mint a lámpafény az estben,
Kitündököl és ragyog egyre szebben
És melegít, mint kandalló a télben,
Derűs szelíden és örök fehéren.

Szemünkben tükrözik tekintetük még
S a boldog órák drága, tiszta üdvét
Fölissza lelkünk, mint virág a napfényt
És élnek ők tovább, szűz gondolatként.

Juhász Gyula: Consolatio

Dunabogdányi Kocsmakvíz

Csapatnév	I. forduló	II. forduló	III. forduló	IV. forduló	Összpontsz.
1. Söndörgők	22	25	15	20	82
2. Likőr	20	25	14	22	81
3. Nemcsakvíz	20	18	22	18	78
4. Pepita	15	16	25	15	71
5. Team Rikiki	17	18	18	16	69
6. Gugli Guruk	14	22	22	25	61
7. Szomjásék	14	16	11	14	55
8. Aperitív Törzs	25	8	8	11	52
9. Esélytelenek	13	11	13	13	50
10. Six GinTonic	10	7	18	13	48
11. Bubeszék	11	14	11	11	47
12. Sörvájvár Anyák		10	13	18	41
13. 6hatósos		20	16		36
14. Dögös Ötös	7	12	11		30
15. Danger Zone	9	10	7		26
16. Fészek	16				16
17. B-Heart	12				12
18. NonPlusUltra	8				8

Szeptember 19. ■ A Kocsmakvíz műveltségi vetélkedő 4. fordulóját a Gugli Guruk csapata nyerte 66 ponttal. A képzeletbeli dobogóra továbbá a Likőr (62 pont) és a Söndörgők (60 pont) nevű csapatok értek fel. A bajnokságból két forduló van hátra, a táblázatban a jelenlegi állás látható.

Október 1. ■ Varázslatos bábelőadás! Az Ákom-Bákom bábcsoport vendégeskedett a Művelődési Ház nagytermében. A csodásan megalkotott bábok segítségével előadott történet kicsiknek és nagyoknak egyaránt felejthetetlen élmény volt.

Szeptember 28. ■ Idősek napja alkalmából köszöntötte Dunabogdány önkormányzata községünk székporú lakóit. Liebhardt András polgármester úr beszéde után az óvodások és az iskolások adták elő kis műsorukat, majd a dunabogdányi Svábzenekar játszott az összegyűlteknél.

Szeptember 30. ■ A magyar népmese napja alkalmából visegrádi diákok adták elő a Művelődési Házban, német nyelven az „Egyszer volt Budán kutyavásár” című mesét. Ezúton is köszönjük a vendégszereplést!

Október 11. ■ Az egyiptomi származású Sarah Diefallah kiállításának megnyitóján vett részt a falu képzőművészet iránt érdeklődő közönsége. Szigethy Gabriella művészettörténész megnyitó beszédét Ott Magdolna és Ott Annamária zenei előadása egészítette ki.

Október 11. ■ Családi napot szervezett községünkbe az Átóle a Pilis-Dunakanyar Szövetség. A változatos programok között solymász, vívás és „robotkutya” bemutatót is láttak az érdeklődők, míg a legkisebbeket az ugrálóvárak és a kézműves foglalkozások kötötték le. Ebédidőben helyi csoportok ételből kóstolhattak a kilátogatók, a jó hangulatról pedig a Rosslift zenekar gondoskodott.

A Dunabogdányi Helyi Értéktár

Számos területünk nemzetközi, régészeti, néhány épített emlékünknél pedig országos védelem alatt áll. Van a református temetőben egy sír, amely a Nemzeti Sírkert része, és van néhány emlékünknél, amely természeténél fogva védett. Helyi védettségűek a temetői sírkövek egy része és egy lakóépület, valamint területrészek, és vannak helyi védettségű fáink. A helyi német nemzetiségi értékeket számos kiadvány és a kiépített tanósvény kitűnően bemutatja. A település egészére nézve az értékek összegzése, rendszerezése várat magára, és bizonyára előkerülnek majd feledésbe merültek vagy újabbak.

Kinek készül ez az adatbázis? Elsősorban magunknak, hogy megismerhessük értékeinket, s majd egyszerűen át tudjuk adni a

következő generációknak, vagy meg tudjuk mutatni másoknak, akik erre járnak, vagy csak virtuális érdeklődést mutatnak.

S hogyan készül? Javaslatot mindenki tehet, ehhez egy adatlapot kell kitölteni, amely egyelőre a könyvtárban, nyitvatartási időben átvehető, leadható. A későbbiekben elektronikus úton is elérhető lesz.

Az alábbi kategóriákban lehet javaslatot tenni:

- agrár- és élelmiszergazdaság (erdészet, vadászat, halászat, élelmiszer stb.)
- egészség és életmód (tudományos és népi megelőzés és gyógyászat)
- ipari és műszaki megoldások (beleértve a kézműipart és kézművességet is)

- épített környezet
- kulturális örökség
- nemzetiséghez kapcsolódó érték
- sport
- természeti környezet
- turizmus és vendéglátás

A beérkezett javaslatokról hírt adunk a Bogdányi Híradóban.

A javaslatokat követi a kidolgozási fázis, majd azt követően az Értéktár Bizottság szavaz az Értéktárba kerülésről. Ebből lát-szik, hogy nem rövid a folyamat, de valahol el kell kezdeni.

■ **Vogel Andrea**
bizottság elnök

Drága csemetéink

Őseinknek a gyümölcsstermesztés hőskorára felhalmozott tapasztalata aranyat ért. Olyan fajtákkal éltek, amelyek kiállták az idők próbáját, leginkább életrevalók voltak ezen a vidéken, és olyan terméssel kecsegtettek, amire – melyik, milyen alapon – leginkább szükségük volt. Eladásra, befőzésre, lekvárnak, önmagában elállóbb vagy éppen állatnak való. Nekünk, kései utódoknak kötelességünk megőrizni ezeket, és az a felismerés született, hogy bizony ebben is az utolsó pillanatban vagyunk. Vaddisznójárta-lakta dülőink még őriznek egy-két famatuzsálemet, a karmazsinszagú aranykor tanúit. Nem is kis munkával akár tovább is élhetnek a rájuk jellemző kiérlelt tulajdonságokkal. Önmagában értékörzés ez, az ilyen fa egy darab élet, egy kézzel fogható és sarjadó, felnövő kapocs a felmenőink és köztünk, az utódok között. És még több is: eleink mezőgazdasági tudásának hordozói ők.

Épp ez a filozófia ihletett egy nagyon kedves és örömteli kezdeményezést, amelyet Ohács Erika jegyez. Felkereste a pilismaróti Kiss Balázs erdőmérnököt, aki facsemetéikkel foglalkozik, és nagy fajtamentő hírében áll. Bogdányi fajtákat kerestek-keresnek meg, azonosítanak, és oltanak fiatal fába. A fákkal az a tervük, hogy minden községünkbe születő gyermek kap egyet ajándékba. A tervek szerint ezeket a facsemetéket a szülők hazaviszik, és ott-hon ültetik el. Idén előreláthatóan 20 gyermek kapja meg fácskáját, amely reményeink szerint együtt cseperedik gazdájával szeretetben mindannyiunk, az egész közösség örömeire.

A gyermekeket jelentő húszas szám most sajnos kevesebb, mint a korábbi években, demográfiai visszaesés indult el, reméljük nem végleges tendencia ez. Ennek országos adatokkal egybecsengő számos oka van, például hogy az igen nehéz kilencvenes évek közepén nem születtek meg azok a gyermekek, akik most szülőkorban lennének. Bogdány nem is a legjellemzőbb példája a magyar vidéknek, de agglomerációs hatások ellenére községünkben is sajnos magasabb a halandóság, mint a

születések száma. De hagyjuk most a népese-dés gondjait, e helyt koncentráljunk az életre!

A fák is „anyakönyvet” kapnak, és nemcsak ahol, az „ősfá” állt, tehát a nemes fa helyét szeretnék a szervezők koordinátákkal feljegyezni, hanem az újulátét is, az oltványok pontos helyét is megőriznék egy adatbázisban. Ha ez a kezdeményezés a közösségben is pozitív fogadtatásra talál és szárbá szökken, akkor csupán egy évtized alatt mintegy kétszáz hagyományos gyümölcsfa él majd közöttünk, nem mellesleg kettőszáz – a jövőt jelentő – gyermekpalántával együtt. Reméljük, jó gyümölcsöket teremnek a fák, és beleváló gyermekeket Bogdány!

A fák ünnepélyes átadását a Művelődési Házban tartjuk, november 29-én. Erről az érintett családoknak meghívót is fogunk küldeni!

Szeretnék köszönetet mondani Ohács Erikának, valamint Kiss Balásznak ezért a nagyon fontos értékmentő munkáért!

■ **Liebhardt András**
polgármester

Sportlehetőség

Az Aktív Magyarországért felelős Államtitkárság és a Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség pályázatának jóvoltából két hónapon keresztül, ideiglenesen egy 37 méteres mobil-pumpapálya állt a Tanuszoda melletti parkolóban.

A cél az volt, hogy a fiatalokat érdeklő sportlehetőség a településünkre is eljusson.

Egykori kultúrosként arra is gondoltam, hogy így legalább nem a Rendezvénytér szabadtéri színpad világot jelentő deszkáin deszkázik és zsonglörködik az ifjúság, ami természetesen nem arra hivatott, és ezt kéretik a jövőben is tiszteletben tartani. Ugyan vitatható a lehetséges balesetveszély miatt ez a pumpapálya konstrukció, de be kell látnunk, hogy igény volt/van rá, és ha már így van, az a legszerencsésebb, ha ezt egy professzionális közegben teheti meg a sportoló gyermek.

Veszélyes műfaj, csak megfelelő védőeszközökkel természetesen. Remélem, komolyabb baleset nem történt! Remélem, öröme telt a közösségnek benne!

Megfelelő pályázati lehetőség esetén állandó pálya kialakítását is tervezzük.

Köszönjük az Aktív Magyarország program támogatását!

■ **Liebhardt András**
polgármester

Nyertes pályázat

Nagy örömmel osztjuk meg Önökkel, hogy a Magyar Falu Program pályázatán az Önkormányzat támogatást nyert óvoda épület felújítására. A támogatási összeg 49.989.587 forint.

A támogatásból az óvoda legrégebbi épülete, a tornaszobaként működő egység újulhat meg.

A kivitelezést előkészítő munkálatok megkezdődtek, együttműködésben természetesen az intézménnyel, valamint a Dunabogdányi Óvodáért Alapítvánnyal, akik szintén nyertek plusz forrásokat az épület egyes részeinek felújítására.

Noha a pályázat lehetővé teszi, hogy 2026 decemberéig valósítsuk meg a fejlesztést, szeretnénk, ha minél előbb, még az idén elkezdődhetne, és a jövő év első felében befejezést nyerne a felújítás, mert jelen pillanatban az óvoda növendékei nélkülözik a foglalkoztatásuk szempontjából kiemelten fontos tornaszobát jelentő épületet.

Köszönjük Magyarország Kormánya támogatását!

■ Liebhardt András
polgármester

Falugyűlés

Tisztelettel és szeretettel várjuk a polgárokat
közös dolgaink ügyében

2025. november 28-án, pénteken
17 órától a Művelődési Házban

Tájékoztatót tart: Liebhardt András polgármester

Mindenkit szeretettel várunk!

Tetőfedés, bádogozás, lapostető szigetelés
és ács munkát vállalok.

Családi ház építéséhez állvány bérelhető.

Kocsisán György 70/5781468

FELHÍVÁS – SZOCIÁLIS CÉLÚ TŰZIFA

Ezúton hívjuk fel a dunabogdányi rászorulókat figyelmét, hogy az Önkormányzat – a szociális célú tűzifavásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatás szerint rendelkezésére álló keret mértékéig –, idén is lehetőséget biztosít tűzifa szociális alapon történő igénylésére.

Az igényeket a „Kérelem szociális célú tűzifa igénylésére” formanyomtatványon kell benyújtani. A nyomtatvány a Polgármesteri Hivatalban kérhető.

A dokumentumban a kérelmező köteles saját és családja vagyoni, jövedelmi viszonyairól, valamint a jogosultság megalapításának egyéb feltételeiről nyilatkozni, és azokat igazolni.

Szociális célú tűzifa támogatás adható a rendelkezésére álló fából a készlet erejéig, a rászorultság foka szerint, természetbeni juttatásként annak a személynek, akinek vonatkozásában az egy főre eső jövedelem a) családban élő esetén nem haladja meg a 120 000 Ft összeget, b) egyedül élő esetében nem haladja meg a 130 000 Ft összeget.

Jogosultsági feltétel továbbá, hogy a kérelmező ingatlanának fűtése tűzifával vagy vegyes tüzeléssel legyen megoldva, amelyről írásban nyilatkoznia kell.

A szociális célú tűzifa támogatás mennyisége legfeljebb 5 m³ háztartásonként.

A kérelmek benyújtásának határideje: 2025. november 10.

A kérelem benyújtásának módja és helye: Papír alapon, az erre rendszeresített formanyomtatványon. Dunabogdány Község Önkormányzata (2023 Dunabogdány, Kossuth L. u. 76.).

A kérelmek elbírálásának határideje: 2025. november 26.

■ Dunabogdány Község Önkormányzata

FELHÍVJUK A LAKOSSÁG FIGYELMÉT, HOGY DUNABOGDÁNY KÖZSÉGBEN 2025.12.05-TŐL 2025.12.09-IG TÜDŐSZŰRÉST TARTUNK!

A vizsgálat ideje naponta:

2025.12.05. Pénteken 8–18 óráig

2025.12.08. Hétfőn 8–18 óráig

2025.12.09. Kedden 8–18 óráig

A tüdőszűrés helye: MŰVELŐDÉSI HÁZ

A TÜDŐSZŰRÉS A FELNŐTT LAKOSSÁG SZÁMÁRA AJÁNLOTT VIZSGÁLAT!

A szűrővizsgálat **40 év feletti lakosoknak** évente egy alkalommal továbbra is **ingyenes**. **40 éves kor alatt**, illetve **munkahelyi alkalmassági vizsgálat**hoz a vizsgálat díja 1700 Ft, mely az OEP által országosan elrendelt összeg. Ebben az esetben postázzuk az eredményt egy felbélyegzett válaszböríték ellenében. A befizetés a szűrőállomáson kapható **csekken** történik. **18 éves kor alatt**, a jelenlegi jogszabály alapján tüdőszűrés **nem végezhető**. A törvény által kötelezetteknek a vizsgálat természetesen ingyenes.

Panasz nélkül is lehet beteg. A vizsgálat alkalmas a TBC, illetve sok más tüdőbetegség időben történő felismerésére!

Kérjük, a vizsgálatra hozza magával személyi igazolványát, TAJ-kártyáját, lakcímkártyáját, illetve ha van, az előző évi tüdőszűrő igazolást!

■ Tüdőgyógyintézet Törökbálint
■ Mobil Tüdőszűrő Szolgálat

56-os emigránsok: Schwartz József

Az 56-os forradalom dicsőséges 12 napját fel dolgozta a történetírás, helyi szinten is írásban rögzültek a bogdányi események. Adósság maradt a forradalmat követő események vizsgálata, a kényszerdiszidálások történetének kutatása falunkban. Elfogadott tény, hogy Magyarország jelentős értelmiségi réteget veszít a forradalom elbukása után. Intézményesült formában olyan nagy veszteségre van példa, mint Trianon után, amikor a selmecebányai erdészeti egyetem tanári állományának nagy része emigrál a kanadai Vencouverbe. Ők megalapítják ott az egyetem erdészeti karát, 56 után a disszidens zenészek pedig a magyar emigrációs zenekart, a Filharmonia Hungaricát. Mindkét intézménynek vannak bogdányi résztvevői, ez utóbbinak, a zenekarnak volt tagja Schwartz József.

Bogdányi zenészcsaládban születik, édesapja dobos. Kisgyerekként titokban előhúzza apja kisdobját az ágy alól, és kitűnő hallása révén lejátssza a próbákon hallott zeneszámokat. Ezzel megpecsételődik sorsa, zenész lesz. Ugyanis a kitűnő pedagógiai érzékkel rendelkező Elter Jani bácsi pártfogásába veszi a kislít, vállalja tanítását. Felvételt nyer a szentendrei katonazenekarba tanoncnak, ahol Elter Jani bácsi több volt tanítványával, falubelijével dolgozik együtt. Ez anyagi és szakmai háttérrel jelent ahhoz, hogy a budapesti konzervatóriumba járhasson, kürt szakos lesz.

Az 1956 októberében kitört forradalom Szentendrén éri, drámai sorokban számol be erről a Filharmonia Hungarica könyvben: „Október 23-án Szentendrén voltam a laktanyában, a tisztí iskola zenekarának növendékeként. Unokaöccsémrel onnan jártunk be hetente kétszer Pestre a konzervatóriumba. Amikor kitört a forradalom, nem lehetett elhagyni a laktanyát. Néhány nap múlva forradalmárok jöttek, hogy fegyvert szerezzenek a laktanyából. Az egész zenekar parancsot kapott: fölmenni a felső emeletre! A tiszthelyetteseknek fegyvert adtak: tessék löni! A forradalmárok betörték teherautókkal, de egy lövés sem dördült el! Utána azt mondtam, én itt nem maradok. Éjjel kiszöktünk a laktanyából, hazagyalogoltunk Dunabogdányba. Úgy döntöttünk, hogy nem megyünk vissza a honvédséghez. Őrült politikai terror volt ott, hetente kétszer három-négy óra politikai oktatás. Én zenét akartam tanulni, nem politikát! Az unokaöccsémrel nekiindultunk a határnak. A mama kolbászt, kenyeret tett a táskába, egy kürtfűvőka volt velem meg egy kürtiskola, hogy tudjam folytatni a tanulmányaimat. Öt napot gyalogoltunk a határig, néha felvettek teherautóra, lovas kocsiira. Kétszer elkaptak minket, és visszaindítottak Pest felé. Győrnél olyan káosz volt, hogy le tudtunk lépni. Mosonmagyaróvá-

ron be voltunk zárva a váróterembe, örökkel. Hátul az unokaöccsém meg két srác kilógtak. Gondoltam, megnézem, mi van? A többiek bent falaztak nekem. Ők meg messziről integettek, hogy gyertek! Be akartam szólani a többieknek a váróterembe, hogy hátul ki tudunk szökni, de abban a pillanatban elkezdtek kiabálni, hogy jön a vonat, mindenki ki a vágányra! Én visszahúzódtam a fal mellé, hogy ne vegyenek észre. A többieket pedig feltették a vonatra, és az örök hazavitték őket Pestre.”

Schwartz József szerényen ír a megpróbáltatásokról. Nyolc zeneiskolai növendék vág neki a határnak, kiskorú fiatalok, akiket a többszöri tiltott határátlépéskor orosz katonák zárnak be a vonatba, ami akár Szibériába is viheti őket, és ne feledjük, a kitelepítéskor is orosz katonák zsupolták be a bogdányiakat a marhavagonokba!

5 napig tartanak a megpróbáltatások, az orosz laktanyafigység, a magyar katonai őrizetbe vétel, míg csak hármuknak sikerül a szökés és a határátlépés. A Szabad Európa Rádión keresztül üzennek név nélkül: „3 zenész Bogdányból szerencsésen megérkezett.” Elség Mihály, Bonifert András és ő. Elség Misivel eljutnak Németországba, a kitelepített rokonokhoz. A nürnbergi konzervatóriumban fejezik be tanulmányaikat, és a Német Ifjúsági Szimfonikus Zenekarba nyernek felvételt.

Schwartz József 1959-től lesz tagja a Filharmonia Hungaricának, Elség Mihály a detmoldi főiskola elvégzése után, 1962-től. Schwartz József, bogdányi nevén „a Schwarz Öcsi” majd a Würzburgi Zeneművészeti Főiskolán szerzi meg a felsőfokú diplomát, élete egyenesbe kerül a sok megpróbáltatás után.

A Filharmonia Hungarica olyan támogatókat tudhat magáénak, mint Yehudi Menuhin vagy a híres külföldön élő karmester, Doráti Antal. Az ő irányítása mellett veszik lemezre Haydn összes szimfóniáját, amely révén világhírnévre tesznek szert. 1980-ig a zenekar szólókürtöse. A Franciaországban élő 56-os menekült, Cziffra

György zongoraművész hírneves nyári fesztiváljainak rendszeres fellépői, bejárják az egész világot. A fotó Amerikában készült róla, a New York-i Carnegie Hall-ban koncerteznek. Talán a legmeggrázóbb koncertjük az 1959. október 23-ai, hiszen a magyar himnuszot hangosan énekli a jórészt magyar emigránsokból álló közönség. „Alig tudtunk fújni, úgy összeszorult a torkunk”, jegyzi meg visszaemlékezéseiben. A zenekarról szóló könyv felsorolja világszerte útjainak állomásait, zenefelvételeik sorát. Még két bogdányit találunk a zenekarban: a kürtös Stigel Andrást és a klarinétos Herr-Hernáde Ferencet.

1964-ben amnesztiát kap a volt katonanövendék, hiszen a fegyverparancsot nem tagadta meg 1956-ban (fegyveres kiképzése épp a forradalomkor kezdődött volna meg). Magyar állampolgárságáról soha nem mondott le, de a disszidálás teljes jogfosztottsággal járt, katonaszökevénynek számított. Német állampolgárként látogathatott csak haza, bogdányi feleséget választott, Sas-Spáth Margitot, aki szerető társa lett a száműzetésben. 1980-tól nyugdíjba vonulásáig Singen város zeneigazgatója, innen segítette, támogatta az otthoni zenei életet: hangszerekkel, koncertmeghívásokkal.

Hazaköltözése után még aktívabban dolgozhatott a faluért, nemcsak a Svábzenekar örökös karnagya, hanem a Német Nemzetiségi Önkormányzat, később az Országos Német Kisebbségi Önkormányzat képviselője lett. Bogdány díszpolgára, több kulturális kitüntetés birtokosa, de ezeknél a kitüntető címeknél is fontosabb fiatalos jelenléte a faluban. A klasszikus zenélés mellett mindig részt vett „közösségi zenélésben”, kamaszként már tánczenekart alapított barátaival, máig aktívan zenél közösségi rendezvényeken. Igaz, visszatért gyerekkori hangszeréhez, a dobhoz, a fúvós hangszereken való játszás fizikai életkorhoz kötött. A falu zenearchívumának egyik legrégebbi képe épp 100 éves, az 1925-ben készült fotón a Svábzenekar látható, rajta a szárnykürtös dédnagyapa, Knáb András (sírját gondozzuk az Ótemető részben). A Knáb család meghatározó volt a két világháború között, András apja és még fiútestvére látható a képen.

A kiváló minőségű zenei élet eredménye az a sok hivatásos, diplomás zenész, akit Bogdány adott az országnak és Európának. A lista, amit Schwartz József vezet az 1940-től élt hivatásos zenészekről, most kerül be a Zenearchívumba: 58 név szerepel rajta. Ez a magas szám jól jellemzi azt a zenei minőséget, ami Bogdányt egyedivé teszi, ez a zenei élet joggal kerülhet majd fel a most alakult kulturális Értéktár listájára.

■ Gutbrod Gizella

A magyar nyelv napja

2011 óta november 13. magyar nyelvünk ünnepe napja. Így határozott az országgyűlés annak emlékére, hogy 1844. november 13-án lett hivatalos államnyelvvé a magyar.

„*Felmagasodni nem bírhat. De lobogsz még, szél-kaszabolta magyar nyelv...*” – írta Illyés Gyula a Koszorú című versében.

Szél-kaszabolta... Történelmünk viharai tépték, öldökölték, szidalmazták. Hajdanában félre söpörte a latin nyelv, fojtogatta a ránk erőszakolt német, napjainkban üldözi, fenyegeti a hatalom a „végeken”. „*Anyánk sikolt!*” – írta Dsida Jenő erdélyi költőnk. Bántják, öldökölik, ócsárolják. Pedig-pedig... Mit is írt róla a bolognai híres nyelvtudós, Giuseppe Mezzofanti bíboros (1774–1849), aki 58 nyelvet beszélt, közte a magyart is, és a Magyar Tudományos Akadémiának kültagja volt 1832-től:

„*Tudjuk-e, melyik az a nyelv, amelyet konstruktív képessége és ritmusának harmóniája miatt az összes többi elé, a göröggel és latin-nal egy sorba helyezek? A magyar!*”

Mezzofanti eme megállapítását egy angol tudományos folyóirat, a Watts Transaction the Philological Society is közölte 1855-ben.

Óriási az írástudók felelőssége nyelvünk iránt. A jobbik mindig is tudták ezt. A 18. században a testőríró Bessenyei György röpirataiban követelte, hogy a tudományokat anyanyelven kell művelni. „*Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós, de idegenén sohasem.*” Azt meg bizakodva fejtegette, mintegy a herderi jóslatra válaszul, hogy csak akkor tűnik el a magyar nyelv, ha a jobbágyasszonyok angolul vagy franciául fognak beszélni. A parasztság nyelvfenntartó szerepe nem engedi nyelvünket feledésbe merülni!

Sokat tett nyelvünkért a nyelvújító mozgalom (18.sz. vége, 19.sz. eleje). Kazinczy Ferenc törekvéséhez írók, költők, tudósok, politikusok

csatlakoztak lelkesen; több ezer új szót alkotnak, az életképtelenek kihullottak a rostán, de tízezer szó megmaradt. (A Nyelvújítási Szótár szerint). Hinnénk-e, hogy csak azóta léteznek ezek a szavak: alak, anyag, csend, eszmélet, ígézet, mosoly, jellem, tartalom, zongora, rovar, műtét, vegytan, vonat... stb!

A 20. század elején Kosztolányi Dezső fejezte be Kazinczy törekvését azzal, hogy igényességre figyelmeztette, nevelte a kortárs írónemzedéket. A nyelv megtisztítását tűzte ki célul, számtalan cikkében érvelt emellett. Küzdött az idegen szavak használata ellen, ami főleg az újságokban burjánzott el. Tudatosította, hogy fontoskodás, nyegleség idegen szóval élni, ha van helyette magyar megfelelő. Rajongva szerette anyanyelvét! „*Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkodom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható.*” (Ábécé a nyelvről és lélekről)

Kosztolányi nyelvművelő hatása igen nagy és eredményes volt, de hol van az már?! A jelenlegi nyelvhasználatot is fenyegeti az idegen szavak elszaporodása, az angol térhódítása és a nyelvi közöny.

„*A mai magyar az utca emberétől, az országgyűlési képviselőtől az akadémiáig azt hiszi, hogy akkor beszél a kornak megfelelően, ha a magyar kifejezések helyett minél több idegent, lehetőleg angolt használ. Most már ott tartunk, hogy ezt észre sem vesszük. Pedig, ha valaki az anyanyelven nem tudja magát megfelelően kifejezni, és minduntalan idegen szavakat kölcsönöz, az nem a műveltség jele.*” (Bertók Lóránd)

A múlt század utolsó harmadában kezdődhetett ez a nyegle és tudálékos szövegelés, a „brosúryanelv” fertőzése. Akkoriban Váci Mihály költőnk fricskázta meg az idegen szavak halmozását szatírjában:

„*A pozitív negatívumok dinamikus tendenciája / a szituációnak újabb defektusait produkálja.*” (Utazás Bürokronéziába)

Ami szintűgy elkeserítő napjainkban: a beszéd eldurvulása, a trágárság, a szennyes szavak unos-untalan jelenléte, nem is szégyellve immár, utcán, járművön mit sem törődve mások jó ízlésével... „*A magyaroknak nagyszerű érzékük van hozzá, hogy a nemes, szent dolgokat használják trágárságokra.*” (Pallavicini Zita)

Pedig: „*Egyetlen hazánk van: ez a magyar nyelv.*” (Kányádi Sándor)

„*Erős várunk a nyelv*” – írta Kosztolányi.

Ősi kincsünk. Őrizzünk kell!

Sir John Browning utazó és író 1830 körül Magyarországon járt. Később magyar írók, költők műveiből antológiát adott ki. Ebben így írt: „*A magyar nyelv egyetlen darabból álló terméskő, melyen az idők viharai karcolást sem ejthettek... Nem szorul senkire, nem kölcsönöz, nem alkuzik, nem ad-vesz senkitől. Ez a nyelv a nemzet önállóságának, a szellem függetlenségének legfényesebb emléke.*”

A közelmúltban magyar nyelven is közzétették a párizsi Sorbonne számítógépes nyelvvizsgálatainak eredményeit, amelyekben azt elemezték, melyik élő vagy holt nyelvben maradt meg a legtöbb ősműveltségi nyelvelem (Úgy nevezett ősetimon alapszó). Az eredmény nagyon tanulságos, mert például ez a szám az angolban 4%, a magyarban pedig 68%. Ez is a magyar nyelv ősiségét bizonyítja. Alátámasztja Sir Browning érvelését is!

„*Jól vigyázz, mert anyád nyelvét bízták rád a századok, / S azt meg kell védened!*” (Füst Milán: A magyarokhoz)

■ Varsányi Viola

Források:

- Kosztolányi: *Erős várunk a nyelv*
- Forrai Sándor: *Az írás bölcsője és a magyar rovásírás*
- Tahy István: *Kik vagyunk és honnan jöttünk?*

Köszönet a Príma-díjas Andor Anikónak

Andor Anikó nyugalmazott egyetemi tanár, tájépítész, aki 2024 decemberében Príma-díjat vehetett át a budapesti Vigadó épületében.

Egyik legkedvesebb munkájának tekinti a dunabogdányi katolikus temető Emlékkertjének megtervezését. A díjjal járó pénzjutalom nagy részét az Emlékkert rehabilitációjára szánta, új cserjefák jelzik a bejáratot, amelyek tuskés leveleikkel ellenállnak a temetőben

pusztító szarvasoknak. A sírsorokat jelző vágókba a központi úton sóvirágok kerültek, továbbá behelyezésre került az utolsó védett kő is.

Megtervezte az Emlékkert térképét, valamint az egész temető rehabilitációs rajzát, benne feltüntetve az összes sírhelyet. Az átadott térképek kihelyezésre várnak. Köszönet munkájáért és adományáért!

■ Gutbrod Gizella

Állati Jó Nap

Október 4. napja minden évben az állatok világnapja. Ez a nap egyben tisztelgés is Assisi Szent Ferenc, az állatok védőszentje előtt, aki élete során azt hirdette, hogy mindent szeretnünk kell, ami körülvesz bennünket: élő, élettelen egyaránt.

Mi az óvodában minden évben megünnepeljük ezt a napot, csoportjainkon belül. Ebben a nevelési évben azonban erre a témára alapoztuk Ovinapunkat. Így ezen a szombaton egy „Állati Jó Napot” tölthettek el óvodánkban a gyerekek és szüleik. Célunk a rendezvénnyel az volt, hogy felhívjuk a figyelmet az állatvédelem és felelős állattartás fontosságára. Ebben segítségünkre volt a KOPO Csapat Állatvédő Jogvédelmi Egyesület, akik egy interaktív előadással nyitották meg az eseményt. A gyerekeket, akik bekapcsolódtak a beszélgetésbe, matricákkal jutalmazták, és az előadás végén még chipet is olvashattak a kiskutyájukban. A családok által belépőként hozott kutya- és cicaledeleket a KOPO Csapat számára ajánlottuk fel, ők fogják olyan menhelyeknek adományozni, amelyek kevesebb támogatásban részesülnek. Az előadás után a gyerekek és szüleik útra keltek menetleveleikkel, és a település különböző pontjain található állomásokon mindenféle állatokkal kapcsolatos feladatot teljesítettek. A rendezvénytéren egy akadálypályán nyargaltak végig a seprülővaikon a gyerekek. A Szűnyog büfénél homokba rejtett mancsnyomok után kutattak. A Malom köz alatti területen zajlott a mancsnyom követés és egy felelős állattartással kapcsolatos, IGAZ- HAMIS állításokat tartalmazó kvízt is kitöltöttek a gyermekek a szülők

segítségével. A pékség alatti részen bajba jutott teknősöket mentettek a résztvevők, miközben a szelektív hulladékgyűjtést is gyakorolták. A polgármesteri hivatal udvarán még több bajbajutott állat várta, hogy az akadályokon át a gyerekek őket is megmenekítsék. Az utolsó állomáson, a Leutenbachkertnél pedig mókust etettek, és sünit barkácsoltak.

Aki minden állomást teljesített, annak, visszatérve az óvodába, kitöltöttük az oklevélét, Gazdijogsiját. Az oviudvaron pedig Herr János várta a gyerekeket, hogy bemutassa két gyönyörű sólymát. A bátor kicsik és nagyok kezükre is vehették őket! Aki a sok feladat teljesítése közben megéhezett, megszomjazott, az lepényt és szörpöt tudott vásárolni. Az esemény zárásaként minden csoportból kisorsoltunk egy nyertest azok közül, akik helyesen töltötték ki az IGAZ-HAMIS játékot.

Remélem, hogy ezzel a rendezvénnyel is sikerült egy kicsit megerősítenünk mind a gyermekekben, mind pedig a szülőknél azt, hogy az állattartás bár szórakoztató, de nemcsak szórakozás, hanem egy igazán komoly, felelős döntés. Sok kihívással, feladattal, áldozatokkal, de ha kitarunk, akkor rengeteg örömteli, szeretetteljes pillanattal!

Köszönjük mindenkinek, aki adományával támogatta a rászoruló állatokat! Köszönjük, hogy jelenlététekkel óvodánkat is támogattátok! Reméljük, jól éreztétek magatokat. Folytatás december 3-án, az adventi vásáron...

Továbbá köszönjük a támogatást az alábbiaknak: KOPO Csapat, Heim Sütöde, Húsbolt (Bencsik család), Marcsi Virágbolt, Herr János, Havranek Tibor!

■ Kugler Mónika
óvodapedagógus

Sportos napok az iskolában

Az idei szeptemberi hónap igazán sok sportos, mozgáslehetőséggel bőséges napot hozott!

2025. szeptember 16-án került sor a tanuszoda fűtésrendszerének energetikai korszerűsítésének átadó ünnepségére. Ennek a fejlesztésnek az elsődleges célja, hogy az uszoda üzemeltetése fenntarthatóbb, költséghatékonyabb legyen, és ezáltal biztosítsa a folyamatos üzemeltetést.

Az ünnepélyes szalagátvágásra a település vezetői több prominens vendéget meghívtak, akik segítettek a beruházás sikerét.

Mivel a tanév szeptember 1-jén kezdődik, nem sok időm volt egy látványos, ünnepélyes műsor összeállítására. Ennek okán úgy gondoltam, hogy azt mutatjuk be a diákokkal, amit már tudunk, vagyis az előző tanévekben megtanult úszásnemek különböző előkészítő, rávezető gyakorlatait. Az eltérő úszásnemek kar és lábtempóit sokféle szerhasználattal próbáltam látványossá tenni. A színes eszközökkel (deszka, vízinnudli, labda) bemutatott mozgáselemek mutatósá tették a műsort. Az úszó diákokat a 3., 4. és 5. évfolyamból választottam, és a tudásuknak megfelelő gyakorlatot végeztek. Míg a kisebbek egyéni, a felsősök páros feladatokat hajtottak végre, amelyeket az eszközök fogása tartott egyben. Egy-egy feladattípust 4, illetve 8 gyerek mutatott be, egymással szemben indulva, fésűs elrendezésben. A tanulók nagyon fegyelmezetten, egymásra figyelve hajtották végre a gyakorlatokat. A bemutatót zenei aláfestéssel próbáltam élvezetesebbé tenni.

Az úszásnemek bemutatását a 8. a osztályos fiúk humoros „szinkronúszó” produkciója követte. Az imitált szinkronúszás a szárazföldön kezdődött, és a vízben fejeződött be. A záróképp egy gyerekekkel teli medence volt, ami kifejezte, hogy kik az igazi nyertesei ennek a tanuszodának.

Az átadóünnepséget még azon a héten követte a *Családi nap*, ahol – természetesen – a sokszínű, változatos programok között a sport

is jelentős szerepet kapott. Az uszoda mögötti gumipályán, a családokra gondolva, olyan 10 feladtból álló gyakorlatsort találtunk ki, amelynek teljesítése a gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt érdekes, izgalmas volt. Kihívást jelentett a patkódobás, az egyensúlyozópárnán állva végrehajtható ügyességi feladat, illetve célba dobások, rúgások. Mivel minden állomáshelyen max.10 pontot lehetett kapni, így mindenki szembesülhetett az elért eredményével. A több órás küzdelem után kihirdettük a *Legsportosabb anyuka, apuka, alsós és felsős diák* kategória nyerteseit. Utólag is köszönjük a játékban résztvevők aktivitását!

A szeptemberi hónapot a Magyar Diáksport Napja zárta. A rendezvény célja, hogy az iskola tanulói játékos formában részt vegyenek valamelyik a sportos versenyen. A közös zenes bemelegítés után a diákok választhattak egyéni vagy csapatsportágak közül. Volt Toldi-erőpróba, pontszerző ügyességi feladatok, röplabda, tollaslabda, lábtengő, kerékpáros ügyességi pálya és darc is.

Elsődlegesen arra törekedtünk, hogy a tanulók életkorának és érdeklődésének megfelelően tudjanak választani a különböző mozgásos tevékenységek közül. Másrészt fontos szempont volt az élményközpontúság, a kihívásjelleg megtalálása a feladatokban.

Idén a legnagyobb sikere a Toldi-erőpróbának volt, ahol 5 különböző feladatban mérték össze erejüket a gyerekek. Ebben a versenyben hirdettünk összetett bajnokot, de „megszülettek” az iskola bajnokai húzódzkodásban, planktartásban, lábemelésben is.

Az eseményt, – mint minden évben – a tanár-diák kidobó zárta. Sajnos a lelkes pedagógus csapat idén is veszített a nagyszámú túlerővel rendelkező gyerekcsapattal szemben.

Úgy érzem, aki akarta, az megtalálta a mozgásban az élvezetet, az örömet!

■ Tárnok Erna

Együtt építjük, együtt szépítjük! – Családi Nap az iskolában!

Ötödik alkalommal rendeztünk Alapítványi Családi Napot az iskolában. Köszönjük, hogy idén is ilyen sokan eljöttek, hogy velünk töltsétek ezt a vidám napot! Bár idén a rendezvényre benyújtott Magyar Falu pályázatunk nem nyert, mégis egy színvonalas és tartalmas nap van mögöttünk. Ugrálóvárak, csillámtetkő, kézműves sarok, sportversenyek, tombola, hangszersimogató várták a kilátogató gyereksereget. Az osztályok különféle ételeket és süteményeket kínáltak, az iskola pedagógusai pedig a büfében álltak helyt. Felléptek a zeneiskola növendékei, a Pink Panthers táncosai, a Dunabogdányi Svábzenekar.

Az Önök segítségével 856.128 Ft adomány gyűlt össze a rendezvényen. Támogatásukat a gyerekek és a pedagógusok nevében hálással köszönjük! Kérjük, amennyiben tehetik és lehetőségük van rá, támogassák a Dunabogdányi Iskoláért Alapítvány munkáját felajánlásaikkal (számlaszám: 64700014-16351271).

A Dunabogdányi Iskoláért Alapítvány egyik fő célja, hogy megteremtse az eredményes oktatáshoz szükséges feltételeket. Az alapítvány rendkívül aktív a pályázatok terén. Erről

bővebben az iskola honlapján, a „Pályázatok” fül alatt olvashatnak. Pályázati úton, valamint az 1% felajánlások segítségével kiemelten támogatjuk a német nemzetiségi nevelést, a különböző iskolai programokat, versenyeket, eszközbeszerzéseket.

Mit értünk el az elmúlt 5 évben a Családi Napok adományaiból az Önök segítségével és támogatásával?

- 2022-ben sor került a kis udvaron lévő mászóháló és csúszda cseréjére, az új épület felső emeletén szülői segítséggel az ablakok elé korlát létesítésére, 64 régi tanuló asztal lapját cseréltük újra.
- 2023-ban egy tanteremnyi tanulói széket, irattári polcrendszert, egy kültéri támlás padot szereztünk be.
- 2024-ben szülői összefogással átadtunk egy teljesen felújított vizesblokkot, bővültünk egy igazgatóhelyettesi irodával, és megújult a zeneiskolai titkárság is.
- 2025: a belső udvaron lévő játszótér ismét javításra szorult, a mászóhidat cseréltük újra. Az iskola 120 éves fennállása alkalmából szervezett gálaműsort kiemelten támogattuk.

Mi van folyamatban?

A 2025. évi Alapítványi Nap bevételének egy részéből tanulói székeket szerzünk be. A 2024. évi családi nap adományaiból, meglévő tervek alapján folyamatban van az iskolai rendezvénytér felújításának előkészítése, további ülőbútorok és játékok beszerzése, de faültetésre is készülünk még az őszi folyamán!

Ezúton is szeretnénk megköszönni kiemelt támogatóinknak, hogy tombolatárgyak felajánlásával, valamint a rendezvény támogatásával hozzájárultak az idei sikerhez!

Támogatóink, segítőkink: Heim Sütöde, Borda Húsfeldolgozó, Borda Húsbolt, Forgó Étterem, Lénárt Balázs, Visegrádi Sör, Szúnyog Büfé, Katolikus Egyházközség, Dunabogdány Község Önkormányzata, Német Nemzetiségi Önkormányzat Dunabogdány, Bonifert Balázs és Tóth László, Spanisberger Simon és a Drink'n Party, Magyar Tamás és ifj. Szabó Kálmán, Ördögmalom Étterem, Szabó András és családja, Tóbiás Erika és Kreis Tamás, Golán Ivett, Bencsik Kinga és Máté, Mikó Zsolt, Rókus Gyógyszertár, Antal János és Medvegy Anikó, Liebhardt István és Bonifert Orsolya, Vogelné Fehérvári Terézia, Mály család, Tímár Paint, Stafni Faipari Kft., Szabó Imre, Glied-Máté család, valamennyi osztály szülői munkaközössége.

Mi nagyon jól éreztük magunkat! Gyertek el jövő szeptemberben is!

■ Vogel Norbert, főigazgató-helyettes

SÜRGŐS VILLANY
VILLAMOSSSÁG – OKOSOTTHON

- 💡 Biztonságos Otthonért Villamos Biztonsági Felülvizsgálat! 💡
- A Sürgős Villany csapata gondoskodik otthona villamos biztonságáról! ⚡
- ✅ Tapasztalt szakemberek
- ✅ Gyors kiszolgálás
- ✅ Profi műszerekkel dolgozunk

Hívjon: +36 20 429 1761 vagy nézze meg honlapunkat: <http://surgos-vbf.hu>

👉 Kérjen felmérést most!

Grok

Járt-e gróf Stomm Marcel gyermekkorában Dunabogdányban?

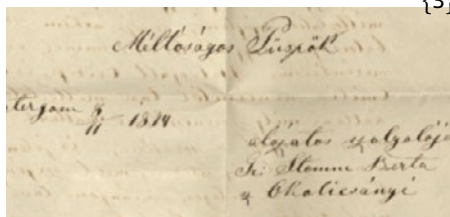
A 20. század és különösen a II. világháború történetében jártas olvasók körében bizonyára ismert a 2. magyar hadsereg 3. hadtest parancsnokának neve, aki 1943. február 1-jén kiadta a „búcsúparancsot”. Számos generáció azonban még másfajta történelmet tanult, és a történészek, hadtörténészek kutatásai is jóval később pótolták ezeket az éveket. Galyas Ferenc sajtó alá rendezésében 1999-ben jelentek meg Stomm Marcel emlékiratai, majd a róla írt könyvet 2006-ban a szerző és katonatárs, Móricz Béla halála után 30 évvel adták ki, Nemeskürthy István közbenjárásával és előszavával.

Stomm Marcel nem említi emlékirataiban, hogy Bogdányban járt volna, katonai pályára kerülésének egyik indokaként visegrádi látogatásáról ír: „*Atyám felfogásához hozzájárult az a körülmény, ismeretségben állott Görgey Artúrral – a negyvennyolcas szabadságharc magyar fővezérével –, akit nővéreivel többször felkeresett villájában. Ilyenkor mindig megilletődve tértek vissza, és nagy tisztelettel beszéltek róla. Mint kis gyermeket egyszer engem is elvittek nagynéném magukkal, hogy lássam az öreg tábornokot. Csodálkozva néztem rá, és hallgattam beszédét – emlékezetem szerint valami családi dologról!*”

Az említett nagynénik és édesanyjuk több évig Bogdányban éltek, ezért feltételezhető, hogy a gyermek, fiatalember járt falunkban.

Gróf Stomm Iván és okolicsnoi Okolicsányi Berta 1854-ben kötöttek házasságot, az akkori Hont vármegyei Kelenyén. 1200 holdas földbirtokon gazdálkodtak, nyolcszobás kúriában éltek. Kelenyén születtek gyermekeik: Agatha, Irén és Marcel édesapja, Lajos. Zsírolás (váltókötelezés) miatt a teljes vagyonukat, otthonukat elveszítették. Az 1860-as években a család és Berta édesanyja, özvegy okolicsnoi Okolicsányi Imréné, született rohonci Nagy Franciska Esztergomba költözött a hercegprímás segítségével. Ott született a legkisebb gyermek, Vilmos János 1866. április 29-én, akkor a Vízváros 3. szám alatt laktak. A bajok tovább fokozódtak, Stomm Iván 48 évesen, 1866. november 29-én elhunyt. Özvegye „2 lányával kézimunka iskolát nyitott, nyelv- és zongoraórákat adtak. Kemény munkával tartották fenn magukat, és ezért, valamint az elért sikereikért köztiszteletben állottak.” {2} A legkisebb fiú Angliába kerül, rokonok, kereszt- szülők nevelik fel, később – ekkor már William Stomm – katonai pályára lép. Az idősebb leány, Agatha 1873-ban Budapesten Nagy Hugó MÁV-tisztviselő felesége lesz, azonban ezzel a házassággal nem változik a helyzetük. Stommné Okolicsányi Berta 1874-ben a püspök úrhoz írt

segítségért esedező levelében írja, hogy még a leányának férjhezmenetelekor a szegényes, de elkerülhetetlen cikkek beszerzése is nyomasztó helyzetbe vitte őket.

Lajos fia ekkor a Szent Benedek-rendi katolikus gimnázium ösztöndíjas tanulója. Az 1880-as évek elején szentelték pappá. Elhagyja papi hivatását, 1889-ben eljegyzését közli a Váci Közlöny. 1890. február 1-jén nősült, a budavári evangélikus egyházi anyakönyvben bejegyzettek szerint a vőlegény gróf Stomm Lajos Vince Miklós evangélikus, váci illetőségű kataszteri felmérési hivatalnok, a menyasszony Jaminszky Kamilla római katolikus hajadon. Még abban az évben, december 24-én született meg Vácott Stomm Marcel.

1893. november 10-én az Esztergom és Vidéke újságban egy rövid hír jelenik meg: „Wallenfeld Mihály bogdáni kőbányatulajdonos, vasárnap tartotta eljegyzését gróf Stomm Irén kisasszonnyal Esztergomban.”

Az esküvőről így számol be az esztergomi újság a következő év június 28-i száma: „Díszes esküvő volt e hó 25-én délben a vízvárosi templomban. Gróf Stomm Irén grófnőt vezette oltárhoz Wallenfeld Mihály duna-bogdáni kőbányatulajdonos. A díszes násznép soraiban ott láttuk Ragályi Lajos orszgy. képviselőt és Komlódó orsz. gy. képviselőt mint tanúkat, lovag Wallenfeld

Károlyt, Stomm Agatha grófnőt, gróf Stomm Ivánné grófnőt és a többieket. A szertartást Némethy Lajos vízvárosi plébános végezte, mely alatt Perényi Margit k.a. a budapesti operaház tagja emelte énekével az esküvő fényét. A templomot a legelőkelőbb hölgyközönség teljesen megtöltötte.”

Nem egészen pontos a cikk, az anyakönyvi adatok szerint Wallenfeld Mihály kőbánya bérlő ekkor, a tanúk pedig Wallenfeld János vállalkozó (a vőlegény testvére) és Wallenfeld Károly az örömapa, ő a bogdányi, visegrádi és zebeányi kőbányák birtokosa. Wallenfeld Mihály 1897-ben örökli a vagyon 1/5-ét, a 4/5-öt pedig

bérlő testvéreitől Jánostól, Mátyástól, Irmától és korán elhunyt Borbála testvére kiskorú fiától, Farkas Gézától, egyúttal a korábbi, Ragályi Lajossal kötött bérleti szerződése megszűnik. {6} Érdekes még, hogy Stomm Agatha férjét sem itt, sem a későbbiekben nem említik egyetlen újsághírben sem.

A házasságkötéskor Wallenfeld Mihály 32 éves volt, gr. Stomm Irén 36. Azt látjuk, tehát, hogy mikor költözött Irén az esztergomi Szent-Tamás 67. számú házból Bogdányba, de arról nincsen hír, hogy testvére Agatha és édesanyjuk, Okolicsányi Berta ugyanakkor vagy később követték.

A Budapesti Napló 1898. augusztus 23-i számában az alábbiakat olvashatjuk: „Zászlószentelés. Dunabogdány községben Wallenfeld Mihály bányavállalkozó neje, született Stomm Irén és sógornője, Stomm Agatha grófnő által hímzett remek zászlót ajándékozott az ottani bányamunkásoknak. A zászlószentelés szép ünnepe mellett most ment végbe. Horváth Béla honti főispán neje vállalta el a zászlóanyai tisztet. A zászlószentelés után Wallenfeld házánál 300 terítékű ebéd volt, amelyen Csapó Loránd főszolgabíró a királyra, majd Horváth főispánra, dr. Ragályi Lajos országgyűlési képviselő a zászlóanyára, a főispán pedig a Wallenfeld családra emeltek poharat. Az ebédet tánc követte.”

Hála József fotói {7}

A Fővárosi Lapok 1890. júliusi száma számol be a visegrádi társaskör Mátyás király vendéglőben megrendezett táncmulatságáról, ahol többek között a Stomm grófkisasszonyok és a Wallenfeld hölgyek is részt vettek.

1903-tól Stomm Agatháról többször írnak az újságok egy vagyonátruházás kapcsán, de ezek az írások meglehetősen ellentmondásosak. Bizonyosnak az látszik, hogy Wallenfeld János tőzsdeügyletei rosszul sikerültek, és sok adósságot halmozott fel. A hitelezők abban a tudatban nyújtottak neki jelentős összegeket,

hogy bányörökös lévén biztosíték van a visszafizetésre. Valószínűleg csak később tudták meg, hogy Wallenfeld Mihálynak testvérei örökrészére már a bérleti szerződés megkötése óta elővásárlási joga volt, és nem Jánosnak, hanem Stomm Agathának volt részesedése a bányavállalatból.

Özvegy Stomm Ivánné, okolicsnoi Okolicsányi Berta 1907. május 12-én hunyt el, az 54. számú házban. Ez a Fő utcában, a „sváb utcai” részen volt, a mai cím még beazonosításra vár. Unokája, Stomm Marcel ekkor a pécsi hadapródiskolába jár, ahol három évvel korábban nagynénje férjének unokaöccse, Wallenfeld Mátyásék fia, Vadas József is katonai pályára készült. Wallenfeld Mihály 48 évesen, 1911. február 8-án, sógornője özv. Nagy Hugóné gr. Stomm Agatha 1918. november 9-én hunytak el. Az állami anyakönyvekben ekkor nem jegyezték fel a lakcímeiket.

A tanácsköztársasági időkben szó esik – talán kissé erős túlzással – kastélynak nevezett házuokról: „A dunabogdányi munkástanács indítványára felvett Dunabogdány főutcáján fennálló Wallenfeld-féle kastély, melynek he-

lyén a helybeli tanács az idemellékelt és általunk jóváhagyott új tervek szerint egy „kultur épület” létesítését indítványozza. A jelenleg fennálló épület teljesen elhanyagolt állapotban van, düledező s roskadozó és fedélszék nélküli falakkal, nagyobb része lakatlan és fűvel benőtt romhalmoz...”{8}

Ha az állapot leírása pontos, akkor itt aligha lakhatott Wallenfeld Mihály özvegye élete utolsó éveiben, talán a Sváb utcában, talán Mátyáséknál a „Péksi” (Pék árok, ma Hegy utca) mellett. 1920. május 14-én du. 4 órakor hunyt el.

■ Vogel Andrea

Irodalom, forrás:

1. Gróf Stomm Marcel altábornagy: Emlékiratok. Sajtó alá rendezte Gallyas Ferenc. Magyar Hirlap Könyvek. 1990.
2. Móricz Béla: Stomm Marcel altábornagy – „E parancsot én nem tudom nektek továbbadni” Szabad Tér Kiadó 2006.

3. Prímási Levéltár, Ipolyi-gyűjtemény. Stommné Okolicsányi Berta levelei, nr. 268–270. 1865. nov. 29. német nyelvű, keltezetlen, és 1874. nov. 9. magyar nyelvű levelek.
4. Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár B.E.M.S. – Bibliotheca Digitalis. Gyászjelentések. Okolicsányi Imréné.
5. Iskolai értesítők. Esztergom, Szent Benedek-rendi katolikus gimnázium 1870–1875. Hungaricana
6. Budapest Fővárosi Levéltár. Közjegyzői okiratok, polgári perek. Wallenfeld. Hungaricana
7. Hála József: Kőbányászat és kőfaragás Dunabogdányban. In: Papp Gábor szerk. A dunabogdányi Csódi-hegy ásványai. (Topographia Mineralogica Hungariae 6. Miskolc, 1999)
8. Iratok Pest megye történetéhez 1918–1919 – Pest Megye Múltjából 2. (Budapest, 1969) OKMÁNYOK III. A Tanácsköztársaság Pest megyei történetéből 249. 1919. május 31.
9. Anyakönyvek: egyházi familysearch.org, Dunabogdány állami: MNL adatbázisokonline.

Ha szeptember, akkor...

... sördélután Dunabogdányban! Idén szeptember első szombatján került sor a hagyományos német nemzetiségi sördélutánra a Német Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében. Vendégünk volt Budakalászról az Ährendorf Tanzgruppe, a hazai dallamokat a Donauknie Tanzgruppe, a Bogdananer Singkreis, a Bogdananer Duo és a Svábzenekar képviselte. A műsoros délutánt követően a hajnalig tartó jó hangulatú SWAB gondoskodott, akik először álltak a rendezvénytér színpadán. A legkisebbeket most is gyereksarok várta, ahol német nemzetiségi pedagógusaink és volt diákjaink csillámtetoválással és kézműves foglalkozással készültek. A sörcsapból Stuttgarter Hofbräu (világos), Paulaner Weissbier (búza), Floris Kriek belga meggysör, valamint a Visegrádi Sörfőzde Palotai IPA és „Öreg Sváb” (bronzszínű északnémet stílus) sörkülönlegességei folytak. A német nemzetiségi önkormányzat csapata igazi bajor ízekkel, grillkolbászsal, Leberkäse szendviccsel, bajor pereccel, fánkkal várta a vendégeket.

Egy kis történelem! 2011 szeptemberében indult hódító útjára hagyományteremtő szándékkal a Német Nemzetiségi Sördélután. Az első ilyen rendezvényen helyi fellépők mellett a nagymarosi táncscsoport állt színpadra, a jó hangulatot pedig a csolnoki Krigli Band biztosította. Azóta bizony sok sör átfolyt már a csapon. 2015-ben a Bogdananer Singkreis 10

éves, 2020-ban a kórus 15 éves születésnapjával együtt tartottuk az eseményt. Voltak évek, amikor a kedvezőtlen időjárás miatt a Művelődési Ház felső udvarára szorultunk, de a megújult rendezvénytér is nagyban hozzájárult a rendezvény sikertörténetéhez. Mára minden bizonnyal ez az egyik legtöbb érdeklődőt megszólító program, ami rendszeresen képes a megújulásra.

Sok vagy kevés? A számokról! Mindenki másban méri egy rendezvény sikerét. A nézőszám magáért beszél, most is teltház volt, ennél többen már csak strandidőben szoktunk lenni. Most is rengetegen dolgoztak önkéntesen a helyszín előkészítésében és a lebonyolításban egyaránt. Nagy köszönet Mindenkinél! Elkészített ételek mennyiségében talán most értünk a csúcra, 400 adag étel és 250 perc fogyott, sörfogyasztásban két évvel ezelőtt volt a rekord nagyjából 700 literrel. Korábban még úgy vásároltunk sört, hogy „csak nehogy megmaradjon”, ma már inkább a „csak nehogy idő előtt elfogyjon” a jelmondat. Így tehát biztos lehet mindenki abban, hogy az utolsó korsó is ugyanolyan lesz, mint az első volt.

Az igazi kihívás: Mi más lenne, mint a pénz. A sördélutánra az utóbbi években pályázati forrás nem érkezett – egy kivételtől eltekintve korábban sem sok – így saját költségvetéséből a német nemzetiségi önkormányzat évről évre legalább 1 millió forintot biztosít a programra.

Ennyi a mínusz, ha minden jól sikerül. Ennyibe kerül egy kisebb színpadfedés hangtechnika nélkül, valamint egy minőségi báli zenekar. Időről időre felmerül, hogy ezek a nagyobb költségigényű rendezvények belépősek legyenek, még ha jelképesen is, ahogy ez már szinte minden környékbeli településen is van. Persze lehetne egy korsó sör sokkal drágább is, mert a minőség (ezek azért komoly német sörök) nem olcsó. Meglátjuk!

Korsóból jobban csúszik, avagy a nagy dilemma

A repoharokról megoszlanak a vélemények, az egyszer használatos műanyag poharak nem környezetbarát termékek. Miért nem üvegsóban mérjük a sört? Az üvegsóráktározása, mosása, pótlása, a „Pfund-rendszer” mind kérdéseket vet fel, és plusz feladatokat jelent. Évente 2–3 alkalommal tartunk sörs rendezvényt, indokolatlanul nagy anyagi befektetés lenne tehát beszerezni ezer darab korsót. Két alkalommal készítettünk egyedi, logózott üveg sörsórákat, amely nyilván egy más szintre emeli a sörfogyasztás élményét. Egyre többen érkeznek ezekkel az üvegsórákkal a rendezvényre. Ezt ösztönözzük is!

Köszönet! A lényeg, hogy most is sokan voltunk, hideg volt a sör, finomak voltak az ételek, jó volt a zenekar, és még az időjárás is elfogadható volt. 15 éve... Köszönjük tehát Mindenkinél, aki az előkészítésben, lebonyolításban részt vett, és aki jelenlétével megtisztelt minket! Das war's für dieses Jahr!

■ Vogel Norbert

elnök, Német Nemzetiségi Önkormányzat Dunabogdány

13 éve a tánc jegyében

A Donauknie Tanzgruppe 2012-ben alakult azzal a céllal, hogy ápolja és továbbadja a német nemzetiségi hagyományokat, különösen a táncokon keresztül. Az elmúlt 13 év alatt számos rendezvényen vettünk részt, színesítettük a helyi eseményeket, ellátogattunk testvértelepülésünkre, és örömmel fogadtuk a környező települések meghívásait is.

A csoport tagjai az évek során többször cserélődtek más – más okokból adódóan, ám szerencsére mindig akadt lelkes táncosok, akik új lendületet adtak a csapatnak.

Az idei év különleges számunkra, hiszen nagy kihívásra vállalkoztunk: 13 éves fennállásunk alkalmából ismét megmérettetjük magunkat a XI. Országos Német Nemzetiségi Néptánc Fesztiválon. A csoport a megalakulása után két évvel már részt vett ezen a fesztiválon. Akkor azonban még dirndl ruhában, egyszerűbb koreográfiákkal léptünk színpadra.

A felkészülés már januárban elkezdődött. Azóta heti rendszerességgel próbálunk, új koreográfiákat tanulunk, és nagy lelkesedéssel készülünk a fellépésre. Az előttünk álló minősítés nemcsak megtisztelő lehetőség, hanem komoly kihívás is volt a csoportunk számára. A színvonalas szakmai értékeléshez való felkészülés ugyanis számos plusz feladattal járt – mind fizikailag, mind mentálisan próbára tett bennünket.

Az új minősítési szint eléréséhez új koreográfiára, az öltözékek frissítésére volt szükség. Mindez nemcsak idő- és energiaigényes volt, hanem jelentős anyagi és szervezési feladatokat is rótt ránk. Emellett zenekarral is együtt kellett dolgoznunk, ami ugyan örömteli, de újabb egyeztetéseket és próbákat tett szükségessé.

A megszokott heti próbák helyett gyakran 4–5 órás, intenzív felkészüléseken vettünk részt, ami mindenki számára komoly fizikai és szellemi igénybevételt jelentett. Többször is elbizonytalanodtunk: vajon lesz-e elég időnk, energiánk és összpontosításunk ahhoz, hogy mindent a lehető legjobban teljesítsünk?

A helyzetet tovább nehezítette, hogy eközben több fellépést is vállaltunk, amelyekre szintén külön készülnünk kellett. Bár ezek az alkalmak mindig örömet jelentenek számunkra, az időbeosztás szempontjából komoly kihívást jelentettek.

Szeptemberben egy különleges fellépésre is sor került: Villányban, a Sváb Zenei Hétvégén léphettünk színpadra. Óriási megtiszteltetés volt, hogy más neves tánccsoportokkal együtt képviselhettük településünket egy ilyen rangos rendezvényen. A fellépés során új élményekkel gazdagodtunk, és megerősítést nyert bennünk: minden fárasztó munka meghozza a gyümölcsét.

A minősítésre való felkészülés tehát nemcsak egy újabb állomás volt a közösségi munkánkban, hanem egy fontos tanulási és fejlődési folyamat is. Az északi régióban rajtunk kívül 4 tánccsoport vett részt. Kivétel nélkül mindenki autentikus zenével, koreográfiával készült. Csoportunkon kívül mindenki egy történetet dolgozott fel, mellyel bemutattak régi sváb hagyományokat, szokásokat.

Voltak olyan csoportok is, akiknek tagjai gyermekkoruk óta táncolnak. Az értékelésen a zsűritagok egyenként mondták el véleményüket a koreográfiákról, a zenei részről és a színpadi megjelenésről. Külön kifejezték örömeiket, hogy Dunabogdányból is ellátogattunk az eseményre. A pozitív visszacsatolás mellett iránymutatást kaptunk a további munkánkhöz, a fejlesztendő területeinkhez. Az esemény zárásaként büszkén vehettük át a csoportok az okleveleiket. A pontszámaink alapján ezüst fokozatot értünk el. Először kicsit csalódásként éltük meg ezt, de ez motivál minket arra, hogy tovább dolgozzunk, és esetleg néhány év múlva ismét megmérettessük magunkat.

Köszönjük mindenkinek, aki segített ebben az időszakban, akár szervezéssel, akár biztató szavakkal – hiszen a háttér munka épp olyan fontos, mint a színpadon nyújtott teljesítmény. Szeretnénk külön megköszönni Bucsánszki Beának a kitartó munkáját, a Német Nemzetiségi Önkormányzatnak és a Dunabogdányi Németekért Alapítványnak a támogatásokat és a Dunabogdányi Svábzenekarnak a közreműködését a táncfesztiválon! Nem utolsó sorban a családjainknak, hogy támogattak minket a célunk elérésében!

■ Balázs Mónika

A „bogdányi nagy fal” története

A katolikus templomtér kőfalának újjáépítési története szép példa a bogdányiak összefogására. A történet egyik főszereplője Kölley György, vagyis Gyurka atya, káplán, hitoktató (korábbi országos cserkészvezető), akit 1946-ban letartóztattak, 8 évre ítélték, több helyen raboskodott, ebből 5 évet töltött szovjet GULAG-táborban, ahonnan 1954-ben szabadult. Ezt követően került Dunabogdányba. Majd 1961-ben ismét letartóztatták, de később újra visszakerült ide. Történt mindez a cserkészlet miatt.

A történet úgy kezdődött – a szocializmus közepén –, hogy 1968-ban a Szentendrei Járási

Tanács Mérnöki Hivatala felszólította a bogdányi katolikus egyházközséget, hogy a papkert és templomtér kőfalát záros határidőn belül bontassa le, és építse újra, mert így életveszélyes, és esztétikailag is rontja a faluképet. A község akkori plébánosa Berényi Sándor, Sándor atya és káplánja, hitoktatója Gyurka atya, aki így örökítette meg ezt a történetet az „Értetek és miattatok” című könyvében (140–144.o).

„Legnagyobb gondunk volt abban az időben a kőfal! A dunabogdányi templom ugyanis dombon épült, és egy három méter magas

kőfal vette körül, mely fölött szép, régi vasrács volt. Hát ez a fal tönkrement, málladozni kezdett, már szinte életveszélyessé vált. Nagy gondunk volt, hogy mi legyen vele, mert azt a hatalmas összeget, ami a restauráláshoz kellett volna, nem tudtuk előteremteni. Az egyik nap, amikor éppen tanakodtunk, odajön hozzám egy kislány, és azt mondja:

– A nagybácsim üzeni Gyurka atyának, hogy jöjjön el hozzá látogatába.

Jól van, el is mentem, persze civilbe öltözve, hogy ne hozzam nehéz helyzetbe őt, aki igen derék ember, és jó szervezőképességű munkáskáder volt. (Már az ősei is mind kőbányászok.)

A ház kivilágítva, ő meg fekete ünneplőben várt rám a kapu előtt.

– Mi az? Nincs most olyan nagy ünnep.
 – Elég ünnep ez nekünk, hogy maga idejött. Először, amióta itt van!
 – Hát ez igaz – mondtam –, de mindig abból indultam ki, hogy az én látogatásom hátha magának nem tesz jót!
 – Ugyan már, Gyurka atya! Nekem aztán mindegy.

Bementünk az első szobába, ahol a feleség, Maris néni, már elegánsan megterített.

– Én nem vacsorázni jöttem! – szabadkoztam.
 – Nem baj az. Először eszik, aztán pedig körülnéz.

Mielőtt asztalhoz ültünk volna, azt mondta:
 – Mutatok magának valamit, és már nyitotta is a másik szoba, a hálószoba ajtaját, ahol a falon egy nagy kép volt: Jézus az Olajfák hegyén. Olyan, amilyet falusi házakban még sok helyen látni. Na látja! Nem vagyok én olyan rossz ember, mint ahogyan azt egyesek talán állítják. Apám, anyám nagy templomba járók voltak, és én voltam Hufnagel esperes úr főministránsa. Én szereztem neki a pecázáshoz gilisztákat, és én mentem le mindig neki a pincébe miseborért. Jókat is ittunk belőle...

Ilyen kedélyes hangulatban kezdődött a beszélgetésünk. Vacsora után aztán kihúzott egy fiókot, kivett belőle egy nagy papírt.

– Ez meg micsoda? – kérdeztem.

– Nem más, mint a templom kőfalának a terve.

– Hát, hogyan?

– Elhatároztuk, hogy ezt nem hagyjuk ennyiben. Nem lehet Dunabogdányban egy ilyen csúnya kőfal. Kifelé azt mondjuk, hogy a külföldiek miatt kellett megcsinálni (annyi nyugati turista jár már erre!), befelé, magunk között pedig tudjuk, hogy saját magunknak, a mi híveinknek, a mi itt élő, ősi családjainknak építjük.

– Na, de hogyan lesz ebből kőfal?

– Bízsa csak rám! Majd mindjárt elmagyarázom.

Azzal elkezdte mutogatni:

– Látja, ezen a tervrajzon föltüntettem, hány köbméter kő kell a falhoz. Nagyon sok kell, tisztában vagyok vele. Ez – ha meg kéne venni –, igen sokba kerülne. Ezt maguk sohasem tudnák megfizetni, de nem is kell. Maga holnap eljön a kőbánya irodájába, és kifizet nekünk egy fuvar faragott követ. Aztán nyugodtan hazamegy, s azontúl mi minden nap egy fuvar követ viszünk a templomfal mellé, mindig csak annyit, amennyi arra az egy nyugtára jár. Maga pedig nem csinál mást, mint megszervezi a házakat úgy, hogy minden utca kivesz magának egy szabadnapot (de akkor mindenki kiveszi: kőbányász, gyári munkás, fiatalja, öregje!). Az emberek hozzák magukkal a szerszámaikat! Mindenki a sajátját, hogy legyen elég. A faluban van öt kőfara-

gó. Kiváló szakmunkások. (Vogel András bácsi köztük a legjobb.) Azokat beszervezi. Minden nap egy másik jön irányítónak. Így aztán csak meglesznek. A bányának van egy malterkavaró gépe, azt odaadjuk, és minden reggel egy bagger odamegy, az leszakítja a fal egy részét. Maguk azt egy kupacba rakják, amit mi este – amikor a követ hozzuk – elvisszük.

Nagyon jól, szervezeten ment végig a munka. Az emberek vidáman dolgoztak, még közben énekeltek is. Minden volt, ami kellett, és valóban, háromhetes, kemény igyekezettel megépült a kőfal. Sose hittük volna! Aztán mindjárt jelentkezett B. János bácsi, hogy Vácott van egy ismerőse, akinél olcsón lehet csavart acélt kapni, amit a betonhoz szoktak használni. Abból veszünk egy csomót, s itthon szépen megcsináljuk belőle a kerítést. Három kocsival át is mentek, meghozták a vasat, fölvitték a plébánia udvarára, és mi nekiláttunk az emberekkel (főleg a bánya kovácsaival, és azokkal, akik értettek hozzá: Csibu meg Rudi), és meghajlítottuk a rácsot. Aztán ezt is fölraktuk.

Utána jöttek a ministránsok – vagy negyvenen –, s először pirossal, majd feketével végig festették a kerítést. Ma is áll! Az utolsó nap aztán meglepetésül az egyik kőfaragónk B. András (aki a Mátyás templomnál dolgozott sokáig) egy szép táblát hozott, amit fel is tetünk. Ez áll rajta: „ÉPÜLT ISTEN DICSSÉGÉRE 1968-BAN DUNABOGDÁNY KÖZSÉG LAKÓINAK SZERETETÉBŐL ÉS ÁLDOZATKÉSZSÉGÉBŐL.” Nem hiszem, hogy ilyen dolog épült volna még a környéken akkoriban. Természetesen nagy dolog lett ebből!

Először itt járt a járási tanácselnök, aztán a helyi tanácselnök, párttitkár. Csóváltgatták a fejüket, aztán kihallgatások következtek..., hogy hogyan lehetett ezt megcsinálni, kik voltak az irányítók stb. De nem nagyon tudtak előre jutni. Erre föl aztán a járási párttitkár

nagy tanácsulást rendezett, melyre összehívta a község összes párttagját. Nem sokan voltak, nem ment el mindenki, de aki ment, utána elmesélte, hogy mi volt ott. A járási párttitkár nagy dühösen előadta:

– Disznóság, hogy 1965-ben (szerk.: 1968-ban) egy papnak még olyan hatalma legyen, hogy ilyen dolgokat fel tudjon építtetni, és a falu támogatását is megnyerje. Még a párttagok is ott dolgoztak a kőfalnál! Erre megszólalt az öreg Vogel Hanzi bácsi (akkor lehetett 70 éves).

– Engedje meg elvtársam, hogy szóljak valamit! Én 1919-es kommunista vagyok, abból az időből, amikor maga még nem is élt. Látja, én is ott voltam a kőfalnál! Miért voltam ott? Mindjárt elmondom. Minden reggel, amikor a kőbánya előtt elmentem a templomtól nem messze eső Heim-kocsmába egy kupicára, hogy jobban bírjam a munkát, mindig ösztetelalkoztam ezzel a pappal. Valahányszor meglátott, már messziről megemelte a kalapját és köszönt: „Jó reggelt, Hanzi bácsi! Hogy van? Hogy aludt?” Kérdezte tőlem maga valaha is, hogy én hogy vagyok? A múltkor a főúton toltam talicskán egy zsák kukoricát a malacoknak. Maga ott ment el mellettem a Volga kocsijával, s még el is fordította a fejét. Látja, ez a pap, aki főiskolát végzett, egyetemre járt, érti, mit jelent a szocializmus. Maga meg csak olyan gyorstalpaló tanfolyamon tanulta! A párttitkár megdühödött, fejébe vágta a kalapját, és elrohant.
 – Ezekkel a r*h*dt svábokkal nem érdemes tárgyalni! – kiabálta."

Dr. Gutbrod Gizella Pap a diktatúrában című könyvében (82–83.o) szintén ír az esetről: A munka szervezésében, az anyagok beszerzésében fáradhatatlanul dolgozik heteken át Köllek György hitoktatókáplán. Segítői: Bonifert János pénztáros, Csengődi Ferenc képviselő, pallér; Rippel Elek kovács és férfiak, nagyfiúk, nagylányok mind, akik bontanak, cipekednek, építenek, fúrnak, vágnak, csavaroznak, festenek... A Kőbánya Vállalat segítő vezetője Knáb Mihály. A munkában részt vett a falu apraja-nagyja, a párt és a munkásörtség tagjai és a reformátusok is.

A kőfal ma is áll. A fal, ami összekötött: hívőket és párttagokat, papokat és munkásokat, ministránsokat és munkásöröket, katolikusokat és reformátusokat... Gyurka atya 1969-ben emigrált, de a rendszerváltás után azonnal hazatért. Emlékszem, valamikor a '90-es évek elején az ifjúsági fúvószenekarral mentünk vele, talán Münchenbe, mert március 15-i ünnepséget szervezett ott is. 1999-ben Dunabogdányban tartotta hálaadó miséjét. Szinte filmben illő ez a szép bogdányi történet.

■ Rokfalusy Balázs

„Muzsikusnak dalból van a lelke”

Beszélgetés Elter Lászlóval

Kedves Laci, a családtörténet ott kezdődik, hogy nagypapátok zenész volt. Hogy lett ő zenész? Milyen hangszereken játszott?

■ Hogy miként lett zenész, nem tudom, amikor ő meghalt, én még nem éltem. Trombitán játszott, az Elterek mindig trombitások voltak. Kivételem én. Én is úgy kezdtem, de Gányi barátomnak mindig mondom viccesen, mindenki úgy kezdte, de van, aki továbbfejlődött...

Édesapád trombitált, és a testvéreid is mindketten?

■ Az idősebbik bátyám, a Gyuri vadászkürtös volt, de a fogai miatt áttért az ütős hangszerekre. Jani, ahogy mindenki hívta családban és azon kívül is, az Öcsi, ő igazi trombitás lett. Magdi nővérem mellett volt egy kishűgünk, aki kútba esett három és fél évesen.

Akkor a családi minták alapján egyértelmű volt, hogy zenész leszel?

■ Sokáig azon gondolkodtam, spekuláltam, hogy szakácsnak kellene mennem. Most is megfőzöm azokat az ételeket, amelyeket a férfiak szoktak általában: körömpörkölt, halászlé...

A katonazenész szakközépiskolába a testvéreid vittek?

■ Nem, édesapánk tanított ott, az alapítók között volt. 1967 márciusában ment nyugdíjba, én ugyanennek az évnek szeptember 11. napján léptem be az iskola kapuján. De hát én jól ismertem az iskolát, a papa és két bátyám ott volt. Jártunk különböző rendezvényekre, tэрzenékre.

Hogy lett trombita helyett harsona?

■ Amikor meghallgattak, akkor nem volt „magasság”. Öcsi behozott több olyan kollégát, akik tanítottak. Így egy nagyobb hangszerre küldtek: ez lett a harsona, más néven pozan.

Vagytok még többen is, akik ebbe az iskolába jártatok?

■ Persze, Serczel Miki, ő jár Bogdányba, de már nem itt lakik. De hosszú a névsor, az első évfolyamon például Lőrinc István, vagy közvetlen utánam végzett Tekulics Laci. Vagyunk egy páran, nem beszélve a fiatalokról. A negyven év alatt ebben az iskolában sokan végeztünk mi, bogdányiak is.

Miért olyan emlékezetes ez a szakközépiskola sokatok számára?

■ Olyan iskola volt, ahol kiváló zenésztanárok tanítottak. Kor szerint emlékezem rájuk most, ott volt a számunkra „öreg” Pécsi, aki a „kis” Pécsi volt és a Keller Ernő bácsi. (Pécsinek az édesapja szintén katonazenész volt, ő írta például az esti mese bevezető dallamát a „mac-

re. Mi hárman, a Schilling Vili, Weidner Ottó: mi 8:40-re mindig ott voltunk a háromnegyed hetes busszal. Vili idősebb volt nálam, 46-os. A mi évfolyamunkról négyen kerülünk a központi zenekarba, amikor végeztünk. **Hogyan folytattad a tanulmányaidat? Mire volt még lehetőség a központi zenekar mellett?**

■ A tanárom, Steiner Ferenc mondta, hogy többre is képesek vagyok. Ő már akkor a Zeneakadémián tanított. Később ő lett a tanzakvezető. Tudod mit, amikor tudsz, gyere! – mondta. Egy héten kétszer mentem órára. Ezt két évig csináltam. De közben Öcsi, a bátyám a cirkuszban volt rendes állásban, ott trombitált. Szólt, hogy van egy másodállásra lehetőség. Hárman vállaltuk el a másodállást, a váltótársaim este más zenekarban játszottak hivatalosan, ezért az esti szolgálat legtöbbször rám jutott. De nem volt ebből probléma. Így nagyon sok szabadidőm volt, de előfordult, hogy az előadás elhúzódt, csak az utolsó busszal értem haza. És hat órákor kelni...

Mi lett a cirkusz után?

■ Az történt, hogy még a cirkuszban megismertem a feleségemet. Mondhatni elvett férjül... Éltem az életemet, az Öcsi volt ismét, aki újabb munkát ajánlott nekem. Ő akkor már a Honvéd Művészegyüttesnél fújt. Amikor üresedés lett, szólt, és a próbajátékot megnyertem. Át szerettem volna menni, honvédségtől honvédségi zenekarhoz. Az akkori előjáró azonban nem engedett. A Petőfi laktanyában kapuügyeletet kellett adni, minden hónapban egyet. Mi elsősorban zenészek voltunk, nem katonák. Ebből sok bonyodalom lett. A Művészegyütteshez kerülés fejlődési lehetőséget adott volna. Mivel nem engedték, a sok egyéb feladattal ez a hely már nem tartogatott nekem semmit. Ekkor adtam be a leszerelési kérelmem, amit egy évig, ahogy már mondtam, visszatartottak. Schilling Vili kérdezte is, mit fogsz kezdeni. Tudtam, hogy megalakult a rendőrzenekar. Hárman mentünk át. Civilben jártunk, csak fellépésnél nem. Összeálltunk, esküvők, bálók, sörzenék. Ketten voltunk az Öcsivel bogdányiak ebben a társaságban.

NATO-zenekar Appendor, Aachen mellett, a rendőrség európai központja. Két koncertet játszottunk, a holland katonai zenekari vezetőt meghívták a koncertünkre. Amikor mentünk be, egyik kézben a pozantüském, másik kézben tenor. Ezek úgy néztek, mert Hollandiában nincs ilyen képzés. Ott vagy egyik vagy másik. Úgyhogy mi olyan képzést kaptunk, ami azt jelentette, hogy mind a kettőt kellett csinálni.

A következő állomás?

■ Ha hivatalosan játszani akartunk, akkor engedélyt kellett kérni az ORI-nál. Ehhez vizsgára volt szükség. 50 számot föl kellett írni,

amiből a bizottság választott. Így kapott az ember 2-3 évre engedélyt. Ez a vizsga évről évre magasabb díjba került. Idősebb kollégáim mondták, hogy miért nem mész el egy kategóriavizsgát csinálni? Az első alkalommal, amikor bementem, kérdezték, honnan jöttem. Elővettek egy kottát, zongorakísérettel kellett fújni. Kérdezték, hogy „rázni”, rögtönözni tudsz? Természetesen megcsináltam. Kaptam egy füzetet, amiben számok voltak, átnéztem. Félév múlva bementem, játszottam – minden rendben ment, s a vizsgára kaptam több mint 350 tételes listát. Ebből választottak, s a játékom alapján a legmagasabb kategóriát kaptam meg. Onnantól nem kellett vizsgázni.

„Onnantól” hogyan változott a zenei pályád?

■ Kiváltottam az engedélyt, s attól kezdve a rendőrzezenekar mellett bármikor zenélhettem. Nagyon sok rádió- és CD-felvétel, sok turné. ORI-műsorokban sokat vettem részt. Big bandeztünk. Itt nem harsonázni kellett, hanem tenorozni. Szép emlékeket őrzök Antal Imréről, Pitti Katalinról és többekről.

Külföld?

■ Zürichben a rendőrzezenekarok találkozásán voltunk minden két évben 1985-től. Magyar zeneművek és a magyar zenészek ismertté tételében nagy szerepünk volt. A

rendőrzezenekar fúvós zenét fúj, de mi big bandeztünk.

De igazán 1992-től jártam a világot. A Budapesti Strauss Orchestréba kaptam meghívást, ami hivatalosan nem létezett. Ez nehéz munka volt, általában két hónapot voltam kint Franciaországban. Rebe Attila az első kürtösként. Én második harsonás voltam. Mindig váltásban volt a két hónap, és amikor az első pozanos nem jött, beugrottam, s onnantól kezdve első fújtam. Karácsonykor itthon, és januárban ezt két hét Barcelona követte.

A Központi Zenekarban két öreg tenoros volt. Én harsonáztam. Megkérdezték, hogy nincs-e kedvem a fogadásokon és temetéseken, kivonulásokon tenorozni. Persze azonnal volt kedvem. Egy idő után újabb kérdést kaptam, hogy nincs-e kedvem átülni végleg a tenorkürtösök közé, átültem a tenor szólamba. A pozanomat elvették, mert hogy az kell másnak. Átültettek,

volt egy karmesterváltás, Ódri Árpi bácsi, ő volt a koncertmester az Operettben. Jött, hogy a rádió hatosban egyenes adásban kell fújni az ősszel. Három szóló szám lesz, egy pozan, egy xilofon és egy trombita. A szólások döntsék el, ki fújja. A pozanosok közül senki nem vállalta. Akkor tőlem kérdezte, hogy miért nem csinálom. Még hangszereim sincs! – válaszoltam. Hogy-hogy nincs? Úgy, hogy elvették. Édesapámnak egy régi barátja volt a hangszerraktárban. Egy Amatit ajánlott, ami a pozanok között olyan, mint régen az autók között a Velorex volt. Rábeszéltem, megfújtam, és az lett a hangszereim. A rádióban egy keringőt kellett játszani, megcsináltam. Utána Árpi bácsi azt kérdezte: Te mit keresel itt? Aztán jött a leszerelés.

Elter László, Barry White és a zenésztársak

Mikor mentél nyugdíjba?

■ Már 39 évesen megkaptam a nyugdíjazásomhoz a papírokat, de 52 évesen mentem végleg nyugdíjba. Akkor már több lábom álltam. Hajóztam. Nem hajózenész lettem, hanem itt a Dunán lett kikötőm, itt Bogdányban. Vettem egy telket a Tiszán, házat építettem. Úgyhogy most Bogdány-Visegrád-Tisza... Elkezdtem borászkodni Visegrádon.

Édesapád elégedett volt Veletek? Jó testvérek voltatok, segítétek egymást... Most már Te őrzöd a zenész Elterek emlékét...

■ Édesapám mindig. Nem mondta, de a műsorok után bólogatott, abból lehetett tudni. Igen, jók. Öcsi előttem járt, később ő lett a rendőrzezenekarnál a főnököm. Talán az mindent elmond, amikor elment nyugdíjba az egész zenekar előtt azt mondta: „Neked külön megköszönöm, hogy soha nem éltél vissza azzal, hogy testvérem vagy!”

Mit szeretnél tenni, mi lenne a három kívánság?

■ Egészség, ehhez természetesen a zene hozzátartozik. Mert például a Knáb Feri bácsi még nyolcvan évesen tenorozott. De egyre jobban érzem, hogy nehezedik. A fújástól a nyelöcsövem kitágult. A másik, hogy Bogdányban olyan fúvós képzés induljon el, hogy amit mi tudunk, azt át tudjuk adni a fiataloknak. Mert a bogdányi zenekar, ha elmegy valahová, akármilyen kis zenekar, de olyan a stílusa, hogy kevés ilyen van. Ne az öreg svábzenekar legyen a neve, hanem a svábzenekar, jöjjenek a fiatalok, legyen itt megfelelő képzés, amiben akár egy félnapnyit szívesen vennék részt. Jó lenne a régi hangszereket összegyűjteni, akár egy kiállítás készíteni belőle. És hát tudjak még a lemezgyűjteményembe új darabokat venni, amit a pince melletti zenészsobámban hallgathatok. Jó pár évet szeretnék ott eltölteni. Ez már négy!

Kedves Laci, köszönöm a beszélgetést!

■ Hock Zsuzsa

A liba

A libák körülvesznek minket, végigkísérik életünket. Itt van például az épp aktuális Márton-nap, mikoris kötelező jelleggel habzsoljuk a libamájat, –mellet, –combot; ki mit szeret.

De miért pont liba? Márton egy római tribunus fia volt, 316-ban született. 371-ben a Loire menti Tours püspökévé választották; ő azonban elbújt a nagy megtiszteltetés elől a libák közé, de azok elárulták: hangos gágogásba kezdtek, így a rejtőzködő Mártonnak nem sikerült elkerülnie a püspökséget. A hagyomány szerint meggyőző és hiteles püspök volt, szóval nem tudom, mire volt az a nagy para. 397-ben történt halála után igen népszerűvé vált: Franciaországban nemzeti szentként tisztelték, Ausztriában csak Karintia tartományban negyvennégy templomot szenteltek neki; november 11. körül pedig a gyerekek lampionos felvonulásokkal, a felnőttek a Márton-napi libával emlékeznek rá máig, és más népszokások is élnek még, amelyek e naphoz kötődnek. A Márton-napi libalakomáról szóló első írásos beszámoló 1171-ből származik.

LIBA AZ ASZTALON

A néphagyomány szerint Márton napján ha a lúd jégen jár, akkor karácsony vízben poroszkál. Valamint, aki Márton-napon libát nem

eszik, egész évben éheznek. Ne engedjük ki hát kedvenc libánkat a korcsolyapályára 11-én, hadd legyen fehér a karácsony; és együnk sok ludat, hisz nagy a választék: itt van például előételnek a libatepertő lilahagymával; majd tejszínes libaleves, ropogós libacomb baconbe tekert mézes sárgarépával.

Lássuk is a recepteket!

A leves: vegyünk egy libamellet, szedjük le a bőrös részét (tegyük félre), és a húst vágjuk fel kockára. Majd az egészet libaszíron pirítsuk meg. Közben fűszerezük sóval, fehérborssal, nyomjunk rá 2–3 gerezd fokhagymát, szórjuk meg oregánóval, friss vagy szárított bazsalikommal és egy kevés apróra vágott rozmaringgal. Amint minden jól lepirult, öntsük fel alaplével és tejszínnel, és főzzük készre. A félretett bőrös részt kisüthetjük bő libaszíron, és tálalás előtt durvára vágjuk, majd megszórhatjuk vele a levest. Tálaljuk füstölt sajtos pirítóssal. Megjegyzem, aki pikánsabban szereti, csepegtethet bele lime-ot vagy citromlevet is, illetve elbírja a jóféle csilit is.

A főétel: a libacombokat sózzuk, borsozzuk, majd kizsírított tepsibe tesszük, és mellé rakunk 2 fej félbevágott fokhagymát, és aláöntünk 2 dl vizet. Fólia a tepsire, és mehet a sütőbe, kb. 180–200 fokon pároljuk 1 órán át, ha megpuhult, levesszük a fóliát, és készre pirítjuk. Pirítás alatt néha locsolgassuk a saját zsírával. A körethez veszünk 2 db (ezt per főre számolom, így fejenként 4 fél göngyölt répa jut egy főnek) nagyobb sárgarépát, hosszában kettévágjuk, borsozzuk, és kakukkfűvel megszórjuk. Majd teljesen betekkerjük baconbe, és mézzel bekenjük. Sütőpapíros tepsibe tesszük, és vékonyan meglocsoljuk olajjal. A süttöt 160 fokra állítva kb. 30–40 perc alatt ropogósra sütjük.

Ennyi finomság után akár libával is álmodhatunk. Libával álmodni Krúdy Álmos könyve szerint sok mindent jelenthet. Ha csak úgy simán egy liba jelenik meg álmunkban, az szószátyárságra utal. Ha egy gúnárral találkozzunk, mely meg akar támadni, az csábítást jelöl. (Egy erőszakos liba rendkívül csábító; tényleg.) Lúdhúst enni: jó. (Ezek szerint lúdhúst nem enni: rossz). A repülő liba messzi utazást, a libaölés örökséget, a libavásár nevetségessé válást, a libatoll gúnyt, a libaláb hideg időt (Tényleg van olyan, aki libalábbal álmodik? Libával álmodni már magában is, de csak egy lábbal meg pláne!), a sok liba pedig sok hiábavalóságot jelent. Mindenkinek remek libalakomát kívánok!

Üdvözzel:

■ Schubert Árpád

Irodalmi Nobel-díjasunk: Krasznahorkai László

2025. október 9-én értesülhettünk mindannyian a nagyszerű hírről: Krasznahorkai László magyar író kapta az idén az irodalmi Nobel-díjat! De ki is ez a sokak számára ismeretlen alkotó? Mostanra már mindenki tudja, hogy 71 éves, gyulai születésű, eddig is több nemzetközi elismerés birtokosa (Nemzetközi Man Booker-díj, amerikai Nemzeti Könyvdíj), Kosuth- és József Attila-díjas szerző, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja. Első művét, a Sátántangó című regényét Tarr Béla megfilmesítette, s ezután alkotótársak lettek a Werckmeister harmóniák és A torinói ló című filmek megszületésénél. Az író a Digitális Irodalmi Akadémia tagja, így megtalálhatók művei az interneten, ingyen hozzáférhetők regényei, prózai művei és esszéi a dia.hu címen.

Krasznahorkai első nyilatkozatában az olvasóinak mondott köszönetet. Kik ők? Mindazok, akik szeretnek gyönyörködni a magyar nyelv szépségében; akik képesek pl. egyetlen mondatban megfogalmazott 400 oldalas re-

gényt befogadni, mert ilyen művet is írt friss Nobel-díjasunk Herscht 07769 címmel; azok, akik kíváncsiak olyan művészetre, amely az emberi világ jelenségeiről gondolkodik és vázol fel apokaliptikus képeket, vagy akik szeretik a szépirodalom alakulását figyelni.

Bizonyításképp és kedvcsinálónak kezdenek egy idézetet a leghíresebb regényéből, a Sátántangóból: „Szomorúan nézte a baljós eget, a sáskajárásos nyár kiégett maradványait, és hirtelen ugyanazon az akácgallyon

látta átvonulni a tavaszt, a nyarat, az őszt és a telet, mintha csak megérezte volna, hogy az örökkévalóság mozdulatlan gömbjében bohóckodik az idő egésze, a zűrzavar hepehupáin át ördögi egyenest csalva, és megteremtve a magasságot, a tébolyt szükségszerűséggé hamisítja... és látta önmagát, a bölcső és koporsó fakeresztjén, amint kínlódva rándul egyet, hogy végül – rangjelzések és kitüntetések nélkül – lecsupaszítva a halottmosók kezére adja egy szárazon pattogó ítélet, a dolgos bőrnűzők röhejébe, ahol aztán irgalmatlanul látnia kell az emberi dolgok mértékét, anélkül hogy akár csak egyetlen ösvény is visszavessze, mert akkor már azt is tudni fogja, hogy olyan partiba keveredett a hamiskártyásokkal, amely már jó előre le van játszva, s amelynek végén utolsó fegyverétől is megfosztják, a reménytől, hogy egyszer még hazatalál.”

Gratulálunk Krasznahorkai Lászlónak, és köszönjük a művészetét!

■ Theisler Mária

Hozzáállás és kölcsönös megbecsülés

Kezdjük talán egy kis családtörténettel! Hogyan kerültek Bogdányba?

■ A nagyapám tanárember volt, így kerültek Vácra. Édesapám itt járt már gimnáziumba. Csak utána végezte el a szakiskolát, és lett szakács. Először Szentendrén dolgozott, üzemi konyhán. Később Dunabogdányban meghírdették a Vadász vendéglő bérleti jogát. Így került Bogdányba. Természetesen nyaranta, szünetekben én is itt voltam.

A Forgó és Dunabogdány összeforrt. A „miénk”, bár sokan járnak ide sokfelől... Honnan kapta a nevét?

■ A Forgó a nevét az alattunk folyó dunai örvényről kapta. Sajnos szimbólumként nem lehetett megjeleníteni jól, így lett belőle a napraforgó.

1988, a rendszerváltás előtt vagyunk... Vállalkozni akkor merészség volt. Mit gondolt erről, hogyan emlékszik erre? Van-e valamilyen emléke a korai időkről?

■ Erős, jó emlékeim vannak erről az időről. 14 éves voltam. Tehát, azért viszonylag tisztán emlékszem erre. A Vadász étterem bérleti joga 1987-ben lejárt, és akkor adódott az alkalom édesapámnak a mai étterem helyén a telek megvásárlására és az építkezésre. A vállalkozást elég nehéz volt elindítani. Vállalkozni abban az időben nem volt könnyű. Nem nagyon voltak akkor ilyen önálló, maszek éttermek.

Ha az étlapot nézzük, melyik a legrégebbi recept, ami a múltat idézi?

■ Ami a kezdetektől főtt van az étlapon, az a bogdányi húsvéves és a halászlé.

A többi próbáljuk a vendégek igényeihez igazítani, ezért állandóan változik. Igyekszünk alkalmazkodni.

Mikor döntötte el, hogy folytatja a családi hagyományt?

■ Ezt nemigen kellett eldönteni, belenőttem. Hat-hét éves korom óta a vendéglátásban mozogtam. Vagy a konyhán vagy a pultban. És hétvégén is azért jelen voltam az étteremben. Én ebbe belenőttem. Úgyhogy ezt nem nagyon kellett eldönteni, így jött magától.

Vannak nagyon régi, jól ismert munkatársak, mi a titka annak, hogy őket mindig megtaláljuk? Részbe ez az üzletpolitikának?

■ Szerintem ez nem az üzletpolitika része. A hozzáállás, a kölcsönös megbecsülés és az, hogy mindkét fél tudja, a másikra lehet számítani. Szerintem ez ennek tudható be.

Idén volt közös kirándulás, mikortól szervez ilyeneket?

■ Régen is volt egy ilyen, igazából kimaradt néhány év. Tavalyelőtt indítottuk el, kezdtük

feléleszteni. Úgy éreztem, ez jó lesz, és most volt rá lehetőség. A nagy frusztráció miatt, amikor viszonylag többen jönnek hozzánk dolgozni, vagy jönnek újak, ilyenkor fontosabb együtt lenni. Jót tesz, ha kicsit jobban megismerjük egymást. Úgy érzem, most is fontos volt az egész csapatnak.

Ha változnak a szakácsok, hogyan tudja mégis egyenletesen biztosítani a már megszokott minőséget?

■ Nagy szerencsém van, megtaláltam Ács Lajost, 15 éve dolgozunk együtt, ő a séf. Nagyon jó kapcsolat alakult ki kettőnk között. A gerinc tehát megmaradt: én ugyanúgy Lalival bent állok a konyhán, próbáljuk igazgatni az újakat és betanítani. Állandó, fix receptúrák vannak, amiktől nem lehet eltérni. Sem adatszámokban, sem konyhatechnológiailag.

Sokan választják otthoni főzés helyett Önöket. Hogyan emelkedik ez a kör?

■ Ez egy teljesen változó dolog, mondhatni hektikus. Mi soha nem a kiszállításra alapozunk, de fejlődik. A Covid óta fejlődik igazán. Elsősorban nem erre rendezkedtünk be.

A vendégek közt vannak visszatérők. Milyen az arány?

■ Bogdány lakosságának számához mérten. Az étterem létszámához, a pesti, szentendrei, leányfalui lakosok létszámához arányosan vannak bogdányiak. Nincsenek se többen, se kevesebben, és nagyon sok a törzsvendégünk, igyekszünk őket ugyanúgy megtartani.

Ki volt(ak) azok a vendég(ek), aki(k) az Ön számára a legnagyobb megtiszteltetést jelentették?

■ Nem szoktunk különbséget tenni, nem emelnék ki senkit, mert próbálunk mindenkinek egyforma vendéglátást nyújtani. Nyilván vannak olyan vendégek, akik régebb óta járnak

hozzánk. A törzsvendégekre talán kicsit több figyelem jut. Van, akit kisgyerek koruk óta ismerünk, ezért nyilván picit talán kedvesebben fogadjuk őket, de nem szeretünk különbséget tenni vendég és vendég között.

Látjuk a Forgó külleme is állandóan változik, sőt lett saját parkolója is. A változtatások mennyire fontosak az étterem állandóságában?

■ Szerintem minden helynek jót tesz egy kis megújulás. A parkolót viszont kényszerből építettük, ugyanis a strandon az átépítés miatt jelentős mértékben csökkent az autós férőhelyek száma. Nem akartuk, hogy a strand vendégei elvegyék az étterem vendégeinek helyét. Ezért kénytelenek voltunk új parkolót nyitni. Nem bántuk meg, sőt nagyon jót tett a forgalmunknak.

Mennyire családi vállalkozás ez az étterem, van-e, lesz-e utánpótlás?

■ 100 százalékgig családi vállalkozás. Van két fiam, bár még képlékeny a dolog, de úgy néz ki, lenne kedvük folytatni. Most is itt dolgoznak mindketten hétvégén, szabadidejükben. Büszke vagyok rá, hogy nyáron például hárman dolgoztunk a konyhán.

Sokan tudják, hogy Önre lehet számítani: ha árvíz van, ha valaki segítségre szorul.

■ Erről nem szívesen beszélnek, az ember nem azért segít, hogy ezt reklámozza. **Gergely, mit üzen azoknak a bogdányi fiataloknak, akik hasonló szakmát választottak?**

■ Szerintem ez nagyon nehéz szakma. De ahogy én látom ebben a világban, előbb-utóbb a kétkezi szakmáknak vissza fog jönni az értéke. Ezt nem lehet semmiféle mesterséges intelligenciával vagy esetleg robotizációval helyettesíteni. Azt gondolom, hogy ennek a szolgálta-

tásnak, ami a vendéglátás, idegenforgalom igenis lesz jövője. Tanuljanak, és az első tíz évet szánják valóban a munkára, és akkor ennek meglesz az eredménye.

Mint ahogy Önöket, Önt is elérte az elismerés idén! Mit kell tudni erről a díjról, hogyan történt az Önök kiválasztása?

■ Gault&Millau Magyarországon is megjelenteti azoknak a vendéglátóhelyeknek a listáját, amelyet ajánl a nagyközönségnek. A minősítők gondosan összeállított szempontsor alapján végzik munkájukat. Mi például egyáltalán nem tudtunk arról, hogy nálunk jártak. Csak amikor meghívót kaptunk az átadó ünnepségre. Nagy megtiszteltetés, hogy egy szakácskapás (megbízható, korrekt) minősítéssel bekerültünk a kiadványba.

Gratulálok a sikerhez, a mindannyiunk öröme végzett sok éves munkájuk folytatásához sok sikert!

■ Hock Zsuzsa

Irgalmasság lelki cselekedetei: a szomorúakat vigasztalni

Mit tudunk mondani valakinek, aki éppen elveszítette mindenének gondolt gyermekét, szülőjét, párját, vagyonát, munkáját vagy éppen egészségét, sőt távozására készül? Rossz, de népszerű szokásunk kisebbiteni a csapás súlyát, vagy elütni valami balgasággal. Ehhez még mindenféle közhelyet is gyártottunk, ami mindig kéznél van, ha nem tudunk kitérni egy szomorú tekintet, találkozás elől. Az ember szinte menekül még a gödör közeléből is, amibe a másik szerencsétlen flótás éppen belecsúszott. Kinek dobja fel napját egy szenvedő, egy panaszos sóhaj? Ki tudja hordozni a másik szenvedését, mikor még a magáétól is folytonos menekvésben van? Különösen akkor, ha esetleg odakuporodunk a másik sötét gödre szélére és belátjuk, semmi vigasztalót nem tudunk mondani, mert kívülállóként is pótolhatatlan, jótétehetetlen és reménytelen veszteséget, vagy hiányt látunk a másik életében.

Csudálatos élményvilága van azoknak, akik haldoklókkal foglalkoznak úgy, hogy meg tudják fogni kezüket minden szó nélkül, de nem hálnak ők is velük. Nagyon nehéz vigaszt nyújtani. Az ember az agyával próbál valami egérutat találni a másiknak a sötétségből, de csak hitvány illúziókat tud kelteni pillanatokra, hogy utána még sötétebben ragyogja be fájdalmuk a gödrüket. Szavak helyett az együttérzés, ami olykor érezhetővé válik, mert megtorpanok a magam rohanásában, és a sötétség rabja mellé állok.

Emlékezzünk vissza, volt már valaki, valami, ami megvigasztalt egy nagyon sötét helyzetben? Hm... Olyanra emlékszem, hogy inkább meg kellett bocsátanom az otrombaságot, és inkább menekültem, megköszönve a kedvességet. A leghálásabb akkor voltam, ha egy szót sem szóltak. Ami legtöbbet segített, az a beszélő csend, amiből megéreztem, az illető valóban részt vesz a fájdalmamban.

Eddig a valóban komoly nagy csapások szomorúságáról elmélkedtem, de vannak csak vélt súlyos helyzetekből fakadó elkeseredések. Alapvetően itt is az együttérzés a leglényegesebb megközelítési mód szerintem. Olykor szinte nevetségesnek tűnik, valaki miért esik bánatba. Tudatában kell lennünk, hogy érzelmekkel szemben nem lehet észérvekkel sikeresnek lenni. Ha valaki érzelmileg kötődik valakihez, valamihez, akkor az valódi nagy bánatként fogja megélni elvesztését, miközben pedig éppen talán hálát kéne adnia a sorsnak.

Nem kérdőjelezem meg, elhiszem, mekkora a fájdalom az érintett számára és azazal nem fogok segíteni, ha megmagyarázni

próbálok, hogy nem ez a vég. Azt tudom kívánni, szabaduljon a fájdalomtól, miként teszem akkor, ha valaki tényleg hozzátartozóját veszíti el. Nem méregetnem, ítélnem kell a fájdalom jogosságát, indokoltságát, hanem a szenvedő terheit enyhíteni. A fizikai fájdalmakkal szemben sem egyforma a túróképességünk. Van, aki altatásban csináltatja a fogait, van, aki érzéstelenítőt sem kér.

Azután vannak ugye, akik szomorkodása mögött az a vágy van, hogy megsajnálják őket. A sajnálatot panaszkodással próbálják elnyerni. Mondhatnánk hetykén, hogy talán nézzenek körül a világban, vegyék észre, hol kezdődik a baj, de aligha jobbítja ez a helyzetüket. Meg kell tudnunk érteni, ezek az emberek szeretetre, azaz, Istenre vágnak, és ezért kudarcos kísérlet ennek ellenére mások sajnálatáért dolgozni. Az emberektől kicsikart szánakozás eltávolodásukkal párosul gyakran, mivel nem szívesen hallgatják senkinek a panaszáradatát, inkább keresnek olyanokat, akik felvidítják őket, támogatják őket, hiszen nekik is van bajuk.

Természetesen többszörösen sajnáljuk azt, aki az élet normális folyásától is lépten-nyomon elveszíti kedvét, hitét. Ez egy másik kategória. Ehhez már nem vigasztalás, hanem a boldogság tanítása kell. Mikor nem halat adunk az éhezőnek, hanem hálót. De nem adhatunk egy éhező embernek hálót azonnal, előbb meg kell etetni, majd, hogy ritkábban éhezzen meg a továbbiakban, adunk neki hálót.

De mint a való világban, sok éhező nem kér hálót, csak elvárja, rendszeresen etessék meg. Ettől még nem változik a feladatunk. Előbb halat, majd hálót kínálunk. Ha sikerül elhiteni, hogy érdemesebb halászni tanulni, mint halért könyörögni, akkor talán fényre derül az életük.

Ha a hálót emlegettem, ebben az esetben a hálaadást tekintem ilyen hálónak, amivel tudja az ember magát is vigasztalni. Ritkán,

de olykor temetés utáni misén, szertartáson hallottam hálaadásokat az elhunyt életéért. Kinek jutna eszébe azonban élete legsötétebb gödrében hálaadással kezdeni fohászát? Pedig az nemcsak boldogságunk felépítésében fontos eszköz, de csapásaink, szorongatásaink elviselésében is. Életünk legsúlyosabb gondjaiban is mindig van valami, amit még nem veszítettünk el, amiért hálát adhatunk, amibe kapaszkodhatunk. Más kérdés, hogy kinek van olyan értéke, amit nem lehet elvenni, elveszíteni, elkoptatni, ami élete utolsó pillanatában is képessé tegye a hálaadásra.

Gyakran lyukadok ki oda, hogy roppant önző dolgaim vannak a háttérben. Ha odaállok egy szomorú ember mellé, az én bajaim szinte szertefoszlanak. Különösen igaz ez akkor, ha a másiknak valóban jóval nagyobb oka van a szomorúságra. Másrészt, úgy gondolom, úgy érzem, nem csak ketten vagyunk, a vigasztaló és a szomorú, hanem ott van az igazi Vigasztaló is. Mindkettőnk számára. Már hol lenne jobb és méltóbb helyen, mint ott, aki mindenki szomorúságát el tudja és kívánja hordozni.

Ez a tudat teszi lehetővé, hogy a másik ember fájdalmából átvegyünk úgy, hogy nem roskadunk bele. Ugyanis ez kétélű dolog. Nem véletlenül, többségünk inkább a napos oldalra nézeget, mert az árnyas képek borongóssá tehetik hangulatunkat. Az irgalmas cselekedeteknek kockázatai vannak. A segítő szakmákban is honnan lehet venni az erőt a sok keresztnek a felsegítéséhez, miközben sokan a magunkéval sem bírnak? Ha megfelelő helyen van kapaszkodónk, és nem önerőből akarunk vigasztalni, akkor nem fogunk az elesett ember mellé bukni a gödrébe, és a Vigasztaló közelében lehetünk.

■ Hidas András

■ www.templomlepcso.hu

Zenés irodalmi est
Varsányi Violával

Közreműködnek:
bogdányi zenészek, FAKULT színjátszói

2025. november 21. 18:30
Művelődési Ház, Dunabogdány

FAKULT
Fiatalok a Kultúráért
Közhasznú Egyesület

November

Ez a hónap a kerti zöldségek betakarításának és elrakásának utolsó hónapja.

A permakultúra arra buzdít, hogy gondoljunk újra tárolási módszereinket, és próbáljuk ezt is a fenntarthatóság jegyében tenni. Ideje ismét feleleveníteni az aszalás, a tejsavas erjesztés (fermentálás), az olajjal és cukorral való tartósítás szokását.

Teendők a veteményesben:

- Szedjük fel a petrezselyemgyökeret, fekete retket, a kései karfiolt.
- A fodros kel leveleit a fagyok beállásával szedjük le, mert ilyenkor puhábbak és ízletesebbek. Egy nagyon hálás, vitaminokban gazdag évelő növényünk. Téli időszakban is ellát minket táplálékkal.
- A hónap elején hordjuk be a tököket.
- Ha ültettünk articsókát, ami szintén évelő, akkor mindenképpen gondoskodni kell a növény tövének szalma vagy avar takarásáról.
- A földben hagyott növényeket, mint sárgarépa, póréhagyma, káposzta, cékla szintén takarjuk vastag avarréteggel, de úgy, hogy bármikor tudjunk szedni belőle.

Teendők a gyümölcsösben:

- Ilyenkor szaporíthatók dugvánnyal a bogys gyümölcsök (ribizli, málna).
- Adjunk minden gyümölcsfának érett komposztot. Az 1950-es évekig nem lehetett zsákos virágföldet kapni. Az akkori kertészekedők avarból készítettek mesés természetű közeget. Ezt az anyagot porhanyós kerti földdel keverték, és ebbe vetettek, palántáztak. Mi is könnyedén készíthetünk avarból virágföldet. Mielőtt nekivágnánk, a siker érdekében tartsunk be néhány fontos szabályt:
  1. Nem minden lombfajta alkalmas gyorskomposztnak. Például a platán, a túlevelűek, a korall berkenye, a babérmeggy levelei lassabban komposztálódnak.
  2. A beteg leveleket meg kell semmisíteni, hogy a spórák ne szennyezzék a további kultúrákat.

A komposztálás folyamata:

- A megfelelő leveleket gereblyézzük össze a gyepon, és menjünk át rajtuk fűnyíróval. Az így összegyűjtött aprítékot tegyük komposztálóba. Időnként lazítsuk meg a halmot. A levélkomposzt 6 hónap alatt elkészül, de érlelhetjük akár két évig is. Vannak komposztgyorsító növények, pl. a csalán és a feketenadálytó.

Novemberben elkezdhetjük a magok csíráztatását, hogy feltölthessük szervezetünket vitaminokkal a borongós, ködös napokon. Fontos, hogy naponta többször öblítsük át, 3-5 nap alatt vitaminokban gazdag, salátához keverhető, szendvicsekbe tehető szuper ételmiszt kapunk.

És végezetül ne feledkezzünk meg a kertünk szárnyas segítőről sem. Itt az idő gondoskodni róluk. Rendszeresen etetni, itatni őket. A rendszeresség nagyon fontos, hiszen ha odaszoktattuk őket, akkor a tél folyamán az életük múlhat azon, hogy mindig legyen ennivaló az etetőben.

↓ csírázó magok

MÁRTON-NAP

NOVEMBER 11. (KEDD)

Laternenumzug - Lámpás felvonulás
17.00 - a Katolikus Templomban az iskolások rövid, zenés, német nyelvű műsort adnak. A felvonulás után a Rendezvénytéren a gyerekeket kakaós csigával és teával várjuk, a felnőtteket forrált borral és zsíros kenyérral kínáljuk.

Teile dein Licht!
 A szorgalmasan elkészített lámpásaitokat a felvonulás után rakjátok ki otthonaitok ablakába, hogy a fények a bizakodás jelképei lehessenek és azokat községünk minden lakója megcsodálhassa.

Őszi "garázsvásár" - TAMOGASSATOK EGY JÓ CELT!
november 20. (csütörtök), 17.00-19.00 a Művelődési Házban!
 Az elmúlt évek alatt rengeteg értékes ajándékot készítettünk vagy vásároltunk. Logózott söröskorsók és borospoharak, új népviseleti ingek, mellények, kötények, kiadványok (CD, pendrive, könyvek). Most jellekes áron szeretnénk, ha új gazdára találhának! Segítsetek, hogy a befolyt támogatásból továbbra is szuper programokat tudjunk megvalósítani! Egy pohár meleg teára és süteményre minden vásárló a vendégünk!

Mindenkit sok szeretettel várunk!

Dunabogdány
Német Nemzetiségi Önkormányzat

A rendezvény ingyenes, adományokat a helyszínen elfogadunk!

XI. Országos Rajzfilmünnep

ORSZÁGOS Rajzfilm ÜNNEP
www.rajzfilmunnepep.hu

Ünnepeljük együtt a rajzfilmeket!

Animációs filmek kicsiknek és nagyoknak, országszerte

Dunabogdány
Művelődési Ház és Könyvtár

Nov. 14. - 19:00 - Kojot négy lelke
Nov. 15. - 19:00 - Válogatás a Kecskemétfilm munkáiból (2025)
Nov. 16. - 19:00 - Best of KEDD - fiataloknak magyar animációsfilm-válogatás

Az Országos Rajzfilmünnep támogatói:

Neveték támogatói:

2025. NOVEMBER 22.
KAPUNYITÁS: 19 ÓRA
MŰVELŐDÉSI HÁZ, DUNABOGDÁNY

Erzsébet bál

TOMBOLA ÉRTÉKES NYEREMÉNYEKKEL

BATYU BÁL

A bál ideje alatt büfé üzemel

BELÉPŐJEGY ÁRA:
5500.-

Jegyek elővételben kaphatóak:
Bucsánszki-Lang Krisztina 30/483-0650
Földesné Rudolf Brigitta 30/480-7266
Balázs Mónika 20/480-9986

20 órától
zenél a
SZOMORER JUNGS
ZENEKAR

ADVENTI VÁSÁR

2025. DECEMBER 3. 17:00

Szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt a Dunabogdányi Német Nemzetiségi Óvodába adventi vásárra!

📖 A vásárban könyvek kicsiknek és nagyoknak,
🎲 társasjátékok, és sok más izgalmas dolog vár rád!

A bevétel az óvoda alapítványát támogatja, így minden vásárlással a gyerekeket segíted. 🌟

Gyertek, készüljünk együtt az ünnepekre egy meghitt, közösségi délutánon! 🌟

A 2026. január 24-i Alapítványi bál belépőjegyei elővételben kedvezményes áron, 13.500 Ft-ért vásárolhatók meg.

BOGDÁNYI ADVENTI VÁSÁR

2025. december 6-án a Művelődési Házban

JELENTKEZZ EGYEDI KÉZMŰVES TERMÉKEIDDEL A KARÁCSONYI VÁSÁRBA!

Jelentkezés: Dani Viki • +36 30 3450354
viksid@gmail.com • Határidő: november 24.

Jóga Annával

Szeretettel várlak 90 perces jóga óráimra!

Lágy átmozgatás, tartások felépítése és gyakorlása, nyújtás, nyitás. Megérezed az erődet, tested a légzéseddel mozdul, elméd lecsendesül- utoléred önmagad. Az órát mély, kiegyenlítő relaxáció zárja. Kezdőknek is ajánlom!

Alkalmak: péntek reggel 8:00-9:30
hétfő este 19:00-20:30
Dunabogdány Művelődési Házában

Varga Anna 06.30.543.8961

